TICHÉ KROKY

PG
5038
F8A17
1895
d1152

SBORNÉ VYDÁNÍ
BÁSNICKÝCH SPISŮ
JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

Purchased for the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

from the

KATHLEEN MADILL BEQUEST

TICHÉ KROKY

OD

JAROSLAVA VRCHLICKÉHO.

(1902—1904.)

V PRAZE

— NÁKLADEM J. OTTY. —

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA

PG
5038
F8 A17
1895
dtC 5.1

LIBRARY
SEP 22 1966

1126991

Tiskem »UNIE« v Praze.

TICHÉ KROKY.

ALFREDU JENSENOVI

PŘIPSÁNO

J. V.

PROLOG.

Tiché kroky.

Ne ty, kterými ret smělý
bouří, až kol svět se chvěje,
vítěz stoupá zkrvavělý
v tříšť a rumy epopeje;

Ne ty, jimiž na tribunu
vkročí smělý řečník lidu,
pohnutí by rozchvěl strunu,
zjitřil všech, svou zakryl bídu;

Ne, ty nezní v mojí knize,
těm jsem dávno zavřel duši,
ty vše prázdně, ty vše cize
v samotě zní a zní v hluši.

Ale krůček děcka vratký
slyším, jímž se plíží z ticha
k loži nemocné své matky
v obavě, zda ještě dýchá.

Kroky dívky slyším v hloží,
za milým až sem se drala,
by pod sochou Matky Boží
vřesu hrst mu zanechala.

Kroky slyším pravou stezku
hledajících ve dne, v noci
u paláců mříží v strach
tápajících bez pomoci.

Kroky bědných v opuštění
i své vlastní mezi nimi,
vzdechy v chvíli roztoužení,
v chvíli povzletu však rýmy.

Jak se v nitru odrážely
kroky cizí a ty vlastní,
jak v nich uběh život celý . . .
Ať si uběh — byl přec básní.

UMĚNÍ.

Z dílny.

I.

Jen moci milovati svoje plány,
pak jistě brzy byly by již skutky,
prohřáty láskou půl jsou vykonány
a torsem dělají je pouze smutky.

Když Satan umělce chce nejvíc zničit,
jej nechá přes rameno se mu dívat,
a mrzne ihned, co by chtělo klíčit,
a oněmí hned, co by chtělo zpívat.

A proto, pokud tvořiti mám, prosím
o trochu lásky ku vlastnímu dílu,
neb jinak v nitru samé hroby nosím
a k vykouzlení jara nemám sílu.

A chci-li dočkati se žně své sytě,
já musím láskou ke svým plánům vzpláti,
je milovat jak matka svoje dítě,
a nelze-li to, radš je pochovati.

II.

Jak mořská houba jesti lidská duše,
vše vssaje silou nových dojmů v sebe,
vše novým dojmem stisknuto zas pouští.
Věř, není západu ni vzchodu slunce,
hoch zažil je a muž po letech dlouhých,
ač neví o tom, těží z všeho teprv.
A není zjevů v přírodě neb srdci,
jichž nevpila by lačnou porou duše.
Než k života zenitu dospějeme,
je houba plna, sebe slabší náraz
a dojem sebe menší z venčí stačí,
by citů perlami jen zacrčela . . .
Tíž jde to později — pak to kape pouze.
ba v posled silnou pěstí musí osud
tu houbu zdrtit. Vidíš, kterak roní
své slední kapky? — Ale krev jde s nimi.

Při objevení nové podobizny Dantovy v S. Maria in Porto Fuori.

Kdo v skutku velký světem jde, ten vrývá,
kam šlápne, svoji gigantickou stopu,
ať sní tam, tvoří, nebo odpočívá.

Tak Otče, z pekel který k nebe stropu
jsi vstoupal vítěz, v Italii svojí
jsi živ, zář vrhaje zpět na Evropu.

Ta po stoletích tvými velezdroji
se zpíjí, pomocní tvé vlastní matce
vše shledávat, co zcelí podstať tvoji,

Jež zasvěcuje dlouhá léta práce,
tvé dílo překládat a komentovat,
zpět k tobě hledíc a tě cítíc sladce.

O, vděčno mořem tercin tvojich plovat,
před sebou tvář tvou nově objevenou!
Co patronu chceš svému dokazovat?

Snad jakou Italie prošla změnou
od času tvého velikého bludu?
Či o svém díle pravíš, jakou cenou

Jsi nad ním zhub, vyhnanství zkrušiv nudu,
že naděj v tobě vždycky věrná plane,
k svatému Janu dospět po všem trudu?

Jak svatá rosa tvoje slovo kane,
a přítel slouchá tvému rozhovoru,
dech účasti až v hloub tvé duše vane,

Co v sluchu tvém zpěv archandělských sborů
doznívá z právě skončeného Ráje . . .
Ó, vzore síly, velkosti i vzdoru!

I tento v sladkost duše tvojí taje,
ty svrchovaný králi něhy, hněvu,
na jehož rtu Chléb žití plá a zraje,

Od tváře tvé zas chvátám k tvému zpěvu.

Moudrost Hafisova.

— Malíři Lad. Novákovi —

Vyčítali Hafisovi,
proč sám v krčmě dlívá rád,
máj kol co se směje nový,
dýše v luh i do poupat.

Klidně k slunci zvedl číši,
plaše pak se usmál jen:
»Necítíte, jak sem dýší
vánky jara v starcův sen?

Allahu, já za padesát
let jsem viděl sever, jih,
v ghazel abych doved tesat
všecky vděky tvorů tvých!

Stejně jarem raší stromy,
stejně hoří tulipán,
stejně v první Vesny hromy
bulbul zpívá, noci pán.

Všecku štíhlost dívčích boků,
všecku plnost ňader též
ve číšníka mého oku
a víc v číši nalezneš!

Mlýnské kolo, svět se točí,
stejné bude napořád,
kam tvá bludná noha vkročí,
jeho nezmění se řád.

Proto, já že v krčmě sedím,
nezmění se losů běh,
proto že si číše hledím,
slyším jásot planet všech!

Celý svět dlí v dlani boží,
všady radost jako žel,
pouze lidské zloby hloží
v krčmě své jsem nenašel.

Lhostejnosti co se týče . . .
proč má není tobě vhod?
Noe poznal tíhu rýče,
z vinic znát chci jeho plod.

Řekni, celý Hafis, brachu,
zda by za číš jednu stál,
kdyby žíti měl vždy v strachu,
zda by jaro neprospal?

To má v srdci vždy a všude
jako Allaha i rým:
proto první v krčmě bude,
ale z krčmy posledním!

Pokušení.

— Alfr. Jensenovi —

Io non Aenea, io non Paolo sono.
Dante Inf. II.

Tak bylo jemu, jejž ctím mistrem svým,
když Virgil se mu zjevil v pustém lese,
též, co mu řek, víc říci neumím.

Jak ve vichřici list můj duch se třese
a mistra slovy zas mé ruce obě
tvé hledají — co z dálky sem se nese:

»Teď korunu i žezlo dávám tobě.«

10. IV. 904.

Hold Puškinovi.

Jak do zamlklé stepi třesk by mocný hrom,
tvůj zazněl zpěv, ký život jásal v zvuku tom!
Co krásy, něhy, síly! Však v tom Tvůj genius,
že řekne-li se Puškin! — slyšíme: Celá Rus!

Medusa.

Vše žádá symbol, všecko chce své slovo.
Co ty chceš, masko bolesti a děsu?
Tvář ženy zřím, leč oko titánovo,
chlad žalářů a plíseň dávných lesů
mi vanou v tvář, až před tebou se třesu.

Co do Gracií v lahodných těl sklonu
vlil Hellen krásy, půvabu a něhy!
S Milošské paní jaké moře tonů
se line, boků mramorné vy sněhy,
po letech jaké vrháte v hruď žehy!

Snad všestranný chtěl Hellen vysloviti
též vděku, něhy, krásy opak pravý,
tak zbásnil tvář, z které se hrůza řítí
a kterou krev se ve všech žilách staví,
smrt v skleb i v líc jí dal a zmij kol hlavy.

Čím Zlo a Zmar člověka žitím kruší,
co koktá Beznaděj, kdy všecko zmarem,
v tu masku vtělil zoufající duší,
žil napjetím i tepen žhoucím varem,
co srdce trhá nejostřejším spárem.

Tak nevděk dětí i milenců zradu,
zmar jmění, krvesmilství plné hrůzy,
skřek bídy geniovy, vínky v pádu
s hlav královských i k ideálu chůzi,
jež marně chábne, vložil do Medusy.

Ten mistr jistě lidstější byl, větší
a já ho zdravím touto písní svojí.
On viděl kosmu zvrat v poslední křeči.
Jej vidím u bran Věčnosti jak stojí
a Boha ptá se: To jest prací tvojí?

Melusina.

Buďte, děti, zticha!
Melusina vzdychá
pod okny,
ať nám z jizby naší
pláčem nevyplaší
zlaté sny.

Sotva že se šeří,
pro své děti peří
sbírá tmou;
peřinku jim vzala,
větrům v plen ji dala
sudbou zlou.

Teď to peří, sírá,
sbírá, sbírá, sbírá,
hleďte ven!
Zříte, kterak lítá,
v okna k nám se kmitá
až vám v sen?

Z rána čerstvý, svěží
bílý sníh to leží,
padl v dol,
ale večer v stíny
peří Melusiny
lítá kol.

Líp vám, děti zlaté,
peřin dosti máte;
na vzdor tmám
v kamnech oheň praská,
z oka matky láska
svítí vám.

Mír se kolem vznáší,
vodí v jizbu naši
zlaté sny,
Melusina zticha
jako ze sna dýchá
pod okny . . .

P. Benetovi R. y Barrios s překladem »Atlantidy« Verdaguerovy.

Jest lásky vlastnost, že se vždycky vrací.
Kéž jak ty k mistru svému láskou lneš,
ti české slovo jeho díla splácí,
v něm najdeš naši lásku též!

20. V. 1904.

Nil.

Jak antika jej snila v překypění
sil mužném, jak byl požehnáním kraji,
po božských údech smavé děti hrají,
co z urny vláhy věčný zdroj se pění.

Třtin věnec bohatým se vlasem splétá;
jak v malebné sní nesmrtelných pose,
tak Jakchos zahřměl na vítězném voze,
až marně ptám se: Kdo jest pánem světa?

Jest orgie jím divě rozpoutána,
jež v opojení řítí se a šílí,
či je to poklid olympické síly,
svět držící jen tím — že zkolebána?

Ó, symbolický mužný kmete vlídný,
té sladké pohodě mne nauč dědů:
Jen vláhu dávat v mládí ryčném středu
své stálé síly vědom, hrdě klidný!

Hyacinty.

Nevím, proč při hyacintů vůni
v Helladu jest vírem nešen duch,
hody zřím, při kterých Jakchos trůní
usmívavý jako mladý bůh.

Smavé Charitky do plných číší
odtrhují lístků něžnou tkáň,
oknem vánky od Kefissu dýší,
rosnou vlahou ovívají skráň.

Vyšly fletnistky i otrokyně,
život celý líbezným jest snem . .
Číše vzhůru! Zbytek v sladkém víně
sám se ztápí, cítím: s bohy jsem!

Sloky.

Bude již těch písní málo,
podzimní jež skytne sad,
leccos kvetlo, leccos zrálo,
kde se má to stále brát?

Něco divé vichry smetly,
něco sousedova pěst,
z haluzí, jež dříve kvetly,
suchá zbývá v posled klest.

Tísnilo se ptactva v listí
a vše pělo o závod,
sraženo jich nenávistí,
co jen škůdci bylo vhod.

»Sny a hračky,« moudrý řekne,
»víc či míň jich, malý zisk,
hezká slova, frase pěkné,
skradeno vše z cizích misk!«

S pánem bohem! Nevídáno,
zmáčknout dovede muž cit,
ocení dob příštích ráno,
co tu jest, — co mohlo být!

Anuradhapura.

. . . c'est le monde confus de débris et des ruines . . .
. . . par centaines gisent les divinités brisées, les éléphants de granit, les autels, les chimères, attestant l'effroyable hécatombe des symboles . . . .
Pierre Loti, L'Inde (str. 18).

Má každý snů svých Anuradhapuru.
Tam leží všecko: sladké illuse,
sny mládí, hříčky, pevná předsevzetí
a sliby nedodržené a závratě
a výbuchy všech smělých opojení,
ty lehkonohé, podkasané nymfy,
a břečtan zapomnění vyrůstá
a přes všecko se klene zázračně,
vše opíná, co mrtvé leží tam
v těch hlubinách, v té tříšti bezbarvé,
v těch athletických posách kolossů.
Vše sní to tam a čeká na tebe
let řadu dlouhou — jistě dočká se,
když jindy ne, v poslední chvíli přec,
pak zahrne tě, že sám nezvíš ani,
ký život pravý byl . . . však pozdě již.

Cestou z výstavy umělecké.

Cos cítíš v duši — jen to stihnout,
jak, nemáš o tom tušení . . .
Ten poklad v srdci může zdvihnout
jen velké, svaté umění.

V západu barvách, v ptačí notě
se jako propast otvírá,
jest jeden výkřik po životě,
tam nejvíc, kde jej zapírá.

Ouvertura epopeje.

Po bouři jakby zem se otevřela
a z hlubin por všech dýchala svou duši
ve modré páře stoupající k slunci,
jež sklánělo se do strhaných mračen.
Však jakou silou světla, ohně, zlata
vše zalévalo při svém rozloučení!
List každý lesk se výskající září,
květ každý chvěl se neobvyklou vůní,
kde jaký pták pěl, div že úzké hrdlo
tou zpěvu vichřicí si nepotrhal,
ba celá země s divy všemi byla
jak báječný pták, za sluncem jenž letí
v jas, oheň, světlo . . . Tajné, skryté zdroje
jak perutí šum v dál se ozývaly
a duše tušila ty velké takty
kosmických rhytmů . . . Takto Lukrécovi
kdys bylo, Orfeu a Homerovi
při prvních taktech nesmrtelných zpěvů.

Frederimu Mistralovi

na pamět založení »Felibrů« před padesáti lety.

Tys malý žalud vsadil v otců svatou zem,
dnes dub je z něho velký, rozložitý,
má v snětích národa myšlenky, sny a city . . .
po letech s ním Jsi živ — náš obdiv s láskou vem!

20. V. 1904.

Hudba.

To starý motiv neznámého mistra:
Pod klenbou šerou gotického dómu
u varhan seděl muž, stál jinoch za ním;
hra prstů vpadla do klávesů bystrá
a rostla v tónů vichřici, v cval hromu,
muž pozved hlavu k juna dumným skráním,
jak tázal by se: »Je to zvuk ten pravý?
To, co jsi snil, vyslovit nedoved?« —
Hra burácela, rostla v tónů splavy,
svět vyjadřujíc byla svět.

V ní poprvé se tvůrčí slovo chvělo,
z tmy chaosu, jímž vyvolal Bůh světlo,
je od hmoty a temna rozděluje,
by v hmotu žití věčný zárod selo,
jímž pak by všecko zářilo a květlo,
vln vzruch i sklon, co tráva, řasa sluje,
co zhráněno pak na tvar pevný slito,
by první člověk moh tam nohu klást,
co prosypalo tvůrčí velké síto,
se v pavučině mohlo třást.

Tu hudbu první Adam slyšel v ráji,
s andělských křídel splývala mu v dumy,
než první slovo řekl retem chvějným,
ba dříve jistě chyt je ve šalmaji,
v tom cedry čím i třtiny zpěvné šumí,
co z vln i klasu rythmem znělo stejným;
ba z ráje vyhnaným na cestu v pláči
ta zněla píseň — kdo ji vypěje?
v krok první přes kámen a přes bodláčí
jak tužba, stesk, jak naděje!

V barbarů řeže, v krve močál hustý,
v tmy století a do otroctví bídy
vždy skanula jak božských slzí manna;
do věků létla neznámými ústy
přes zdivo Kyklopů, přes Pyramidy,
ji v souzvuk spjala Parthenonu brána;
zvěř před Orfeem klesla, sotva vyšel,
a v struny zlaté lyry klidně sáh,
s hvězd Plato sladké harmonie slyšel,
v nichž Sokrates moh umírat.

Pak rozvlnila se již veletoky
z té syringy, již umný pastýř zrobil,
se stala světa veškerého řečí;
v boj pouští vedla legionů kroky,
ples její triumf světoborců zdobil,
ba každým dějin krokem byla větší.
Když zhynul velký Pan, se tiše smekla,
jak duše světové by byla dech,
v Bethlémské písni slovo své zas řekla
nad jeslemi, po aeonech.

Své v středověku hřměla »Dies irae«,
pod křížem v »Stabat mater« hlasně štkala,
v »Tedeum« zajásala všehomírem, . . .
Ó závrati, ó opojení, víre!
Kde břehy vaše, v nichž se rozjásala
jak zvony plníc láskou svět a mírem!
Pak zněla v písni »božích bojovníků«
titanských řeží sledním ohlasem,
a sírá lkala v Exulantů vzlyku
s posledním Čechů zápasem.

I slovu urvala dnes vlády žezlo
neb v nejtajnější záhyb srdcí vnikla,
se stavší duší snivých zpovědnicí;
co božského kdy v lidstva sluch se svezlo,
kam slina všednosti zlá nedostřikla,
čím dívčí ňadro touží k večernici,
vše smyslů záchvaty, vše křečí zmatky,
čím cílům svým jsou lidé nevěrní,
jak věrné zrcadlo všem hází zpátky,
čím stůně člověk moderní.

A zase zřím ten starý obraz mistra,
jak sedí u varhan v gotickém dómu,
jak mladý, vážný muž se tyčí za ním;
hra prstů v klávesy již vpadla bystrá
a je to zvuků vichřice, cval hromů,
muž pozved hlavu k dumným juna skráním;
však praví: »Dnes je hudba řečí světa,
té pokud naslouchá, věř, nesvšední,
šla dějinami, slyšíš? Zkvétá, vzlétá,
a Čech v ní není poslední!«

Julius Zeyer.

Jak proudná vlna tak čas uniká,
jej, umělci, v svá díla sevřít spějte,
leč kdo jste milovali básníka
a jeho píseň — vděčně vzpomínejte!

Byl jedním z těch, jimž věčný ideál
byl v srdce vryt jak v chrámu průčelí
votivní nápis. V jeho duši plál,
ať parického lomu úběly,
ať květy oleandrů, orchidejí,
jež poutníka krok plachý provázejí
po svaté cestě pomníků a hrobů.
Byl jedním z těch, kdo patří v dávnou dobu,
leč zrcadlo v ní přítomnosti kříší.
Dnes jedním z věnců jesti, které visí
na stěně chrámu poesie v přítmí,
však laurem dýchají a chví se rythmy.

V něm žily duše zašlých století,
leč s duší dneška byly smíšeny,
že různých dějů hlasné ozvěny:
vzruch, jásot, radost, hněv i prokletí
se ozývaly ze strun jeho zlatých
vždy plných melodií vrchovatých.

Měl vidiny své, měl své velké mety,
je znáte všichni, čím čas bouří dál,
to nebyly sny více — nýbrž světy,
kterými doby odlehlé on spjal.

A jeho lidé, jeho postavy,
ty odlikou jen jeho duše byly,
znal pro ně boj s tupostí bezhlavý
a ved jej, vykrvácel v něm své síly.
Snil velkolepé, šeré kathedrály,
myšlenky svojí zářné oltáře,
když mládí sny mu brzy oprchaly,
on cynikovi patřil do tváře,
ten cynik svět slul, všednost, skutečnost.
Co mezi nimi On byl, duchův host?

Tu s celou silou mystické své duše
on objal svatý Spasitelův kříž,
jak rythmus kovář v kovadlinu buše
vlastního srdce rozbil trud a tíž;
v tom kalichu, jenž z Gethsemane svítí,
On pravou cestu našel spásy, žití!

Žil, miloval, snil, tvořil, až smrt sama
na celé jeho dychla strastné drama,
jež bolestí i utrpením stkával
od řady let, jež stavět neustával,
kterého pilíře dnes úžas budí
i v duších, které nízká skepse studí.

On věřil v spásu. Vina veliká,
kdo truchlíte proň, tváře v žalu skrejte,
leč, kdo jste milovali básníka
a jeho píseň, vděčně vzpomínejte!

Heraklit.

»Ba vše jest v proudu, vše jest v stálém toku,
to pochopíš-li, pochopíš mou sloku,
jak jedna druhé v hbitých kroků reji
si ruku dají, pouť mou provázejí,
a jako ony z urny duše tekou,
tak všecky zjevy žití valnou řekou
se potkávají, splývají a mizí.
Na stavu Nekonečna v jedné přízi
z tmy v světlo jdou a skanou v jícen tmavý
a jejich pouť se nikdy nezastaví,
neb mroucí podá sotva zrozenému
nit života a s ní klíč k taji všemu.
Však tento rovněž tu nit nedopřede,
taj neotevře, ať si jak chce vede,
zas vlnou splyne v celém vlnobití,
tká život všech, když myslil, na svém žití
že pracoval v tom ustavičném vření,
v tom porodu a přechodu a mření.
Taj bytí všeho dole na dně leží,
jak děcka úsměv záhadný a svěží,
že sama sfinga Smrti jistě trne,
zříc, v jakou propast se to všecko hrne,
na života proud divoký a dravý,
jejž černou dlaní svojí nezastaví . . .«

Betty Heningsová.

V Týn starý — měl jsem volných pár chvil —
jsem podle zvyku zabloudil,
mám rád jej, jsem tu jako doma.
Tu zřel jsem na hrobce Astronoma,
na šedém náhrobku kameni
se lauru smát svěží lupení.
Ten laur sem velká žena dala,
před jejímž uměním otřásala
se scena potleskem, jásáním.
Já dojat hlavu ukláním,
v spojení věnce s náhrobkem
a v boji našem o vlastní zem
já zřetelně, mocně slyšel jsem,
co velké, svaté jest, se třást
věčné jako život: Vlast!

1. květen 1904.

Za Antonínem Dvořákem.

I.

Kdos hodil včera kamenem, zda hodí ještě dnes,
co velký ten a svatý mír do Tvojí tváře kles?
Tys květnicí svět zasypal a skvosty májů všech
a z díla Tvého bude znít v hruď světa tisíc ech.

Ó je-li hudba souzvukem, — kdo sladších vykouzlil?
Ó je-li hudba smířením, — kdo v smíru větší byl?
Ó je-li hudba duchů řeč, — čí výmluvnější ret?
Spjal's souzvukem a smířením a hudbou duchů svět!

Kdys v mladosti jsem pramen zřel z balvanů
strmých skal,
ve tříšti perel jásavých ze země vyvíral.
Sta duh se nad ním třpytilo a svěžest, vůně, chlad,
ve ptáků prozpěv, vážek shon a v radost odevšad.

Dnes vida v duchu Tvoji tvář s tím klidem hlubokým,
ten zpívající pramen hor před sebou stále zřím,
sta šla jich kol a tisíce, tkvěl úžas na jich rtech,
zda věděli, že pramen ten je srdcem celých Čech?

Ne, nevěděli a Bůh ví, to omluvou jest všem,
kdo v zářivou tůň duše Tvé svým vrhli kamenem.
Bůh v poušti stvořil oasu a křišťálovou sluj, —
a Čech, má furiantství své, tam hodil kámen svůj.

II.

Kde Nesmrtelnost údělem
již v kolébce je předurčena,
tam lehce vyhrává se cena,
jež vztyčena tu v závod všem.
Syn chudiny jak dědic trůnu
jdou hravě drahou vytčenou
a mramor zhnist, jak rozchvět strunu,
již radostí jest, odměnou.

Přes celé hory překážek,
jež genij zdolat umí hravě,
to letí vichřicí a k slávě
nad močál křivd a urážek.
Vsi české prosté, chudé dítě
dost pozdě přišlo od svých stád,
dost sneslo žití na úsvitě,
než pevné mohlo v bouřích stát.

Však vytrvalo. Nadšení
je neslo dál, až v zóry svitu
se octlo onom na zenitu,
kde velkost psána v plameni.
To stalo se jak mimochodem,
sta spalo jich, on snil a sil;
kdo věděl všednosti jda brodem,
že vedle něho genij žil?

Nic lehčího, že hravě svět
si na velducha zvykne dary,
řka: Musí pláti jeho žáry
a musí pučet jeho květ!
Víc nehledí jak na zjevení,
co z ruky jeho padne v klín,
až později teprv, když ho není,
vše stopí velký, černý stín.

My stojíme v tom stínu teď,
co nezřeli jsme, nyní zříme,
kam hnem se, všady narazíme
o chrámu Jeho obří zeď.
On z bytosti jej naší klenul
ze žuly české ku hvězdám,
a kdyby Čech jej zapomenul,
nevěrným byl by sobě sám.

On poroste již v příští věk
jak hora, od níž jdeme dále,
Červánků žeh na této skále,
to naše radost i náš vděk.
On poroste, vždy bude světem
zázračná hudba jeho znít
a nejryzejším Slávy květem
si pospíší jej ověnčit.

Cymbál a housle.

— Ad. Heydukovi —

Cymbál a housle cikánů
zbudily mne hned po ránu;
jaká to hudba vířivá,
rázem že srdce okřívá!

Zněly mi housle s cymbálem
nad prací, sny i nad žalem,
ba dávno když mi znikly v dál,
dozvuk jich v mojím srdci hrál.

Housle a cymbál výskotem
smířily mne zas s životem,
duší mou stesk když přece táh,
ruče já po Tvé knize sáh.

Cymbál zněl zase s houslemi,
dýchalo líp se na zemi,
jak zbudily mne po ránu
cymbál a housle cikánů.

Romance.

Byl jeden muž, jenž, než šel spat,
si vždycky báseň přečet rád,
na to se těšil celý den,
vždy jistě usnul spokojen.
I dostal jednou knihu jednu,
v ni hled' — byl vzrušen duše ke dnu.

Leč okamžitě k sobě děl:
»Jen v svátek bych to čísti měl,
já počkám s tím, však přijde čas,
to bude srdci pravý kvas,
jen tak číst se to nepřísluší,
dřív slavně musí být v mé duši.«

A život plynul, vichru let,
muž před usnutím verš vždy čet,
leč k oněm nesáh slavnostním,
jen s úctou zbožnou pohled k nim;
až přijde onen svátek nitra,
chtěl s knihou tou se dočkat jitra.

Ach, kolikrát se nesmělá
nad knihou ruka zachvěla!
Leč vždycky děl mu vnitřní hlas:
Ne, ještě není svátku čas
pro tyto rythmy, tu spleť rýmů,
to schovej k hodu nejvyššímu!

A přišel čas a šedin květ
a muž té knihy nepřečet,
když po ní sáh, v svém nitru ples,
v tom smrtí schvácen v lože kles.
Div, že mu stín v tom zkalil zraky —
Však větší, že byl vůbec taký!

Melancholia.

Z Dürerovy kresby vracíš se mi ve sny.
Dvakrát cítím, jak jest celý život těsný.
Ale třikrát cítím, jak by moh být krásný,
kdyby nestínil jej tvůj háv tmavořásný.
Moh by hudba býti, ba i báseň celá,
kdybys omrzelá v něm ty neseděla.
Byla's druhdy vábná třeba i v svém bolu,
oba patrně jsme sestárli již spolu.
Ach, tvé svadlé prsy! Víc z nich nelze píti,
ret můj čím blíž k hrobu, tím víc křičí: žíti!

Smrt a skřivan.

I.

S Kollara prachem rakev již
do vozu byla vložena,
nad zástupy se snesla tíž,
do zvonů zpěvu ozvěna.
V před valný průvod měl se hnout,
tu na orloji v pochod hnán
se apoštolů začal snout
všem známý zjev. Tu s Petrem Jan
se chýlil okna u kraje,
i Kristus v sled všem žehnaje
se při kohoutím zpěvu mih;
Lakomec měšec k Smrti zdvih —
Ne! Kostroun zakýval,
se přes náměstí plné zadíval
a zvoncem trh, jak chtěl by říci:
»Jste mými tady všicci, všicci!«

II.

A slavný průvod hnul se v před,
o poledni u cíle stál.
Být rájem zdál se celý svět,
jak v máje pohodě se smál.
Nad otevřený, tmavý hrob
již věštce rakev složena
pod tíží věnců, stuh a zdob . . .
do zpěvu zvonů ozvěna
se snesla, v kazatele hlas,
jenž dojat nad hrobem se třás,
vpad skřivánka zpěv, se stem ech,
nad hlavami on jásal všech,
všech zraky přitáh, teď
jak smrti z rynku chtěl dát odpověď:
»Za zpěvem mým skráň vzhůru všicci,
jest život jen a vítězící!«

Poslání Hviezdoslavovi.

Po dlouhé době přátelská mi ruka
Tvůj přinesla zpěv nadšený a silný.
Dík za všecko! — Však orlí zrak Tvůj sdílný
vše s výše zří pod úhlem věčnosti.
Chtít osud opravovat — nová muka
je strojit sobě, v troskách vlastní dílny
pak sebe hledat — pouhou marností.
Tož bratrsky dlaň za vše Tobě tisknu
a místo díků jen si v tichu stýsknu.

Ne, příteli, já aspoň o tom nevím.
Mne neposlouchá nadšen národ celý,
ten za jinými hesly jde, já smělý
jsem příliš málo žvýkat mu je zas;
já spokojím se rád úsměvem děvím,
jenž nad mou písní řídce osamělý
se kmitne čtenářce mé z vlhkých řas
a věř to, jedno dívčí srdce jaté
mi nad laury jest vysněné i zlaté.

Ne, přítelí, té slávy tolik není,
jak v básnickém snu zdá se Tobě býti,
mé prosté jest a jednotvárné žití;
co plálo v srdci, ztuhlo po letech.
A všední starost, všední utrpení,
boj o groš, za kterým se davy řítí,
pro existence denní shon a spěch,
to rub je mince, jejíž se líc směje
růžemi lásky, laurem epopeje.

Však nechci žalovat. Tak býti musí;
svůj osud každý od kolébky vedl,
já líp svůj utvářit si nedovedl,
to vina má, ji nutno až v hrob nést.
Vše vyzpívat, co dáví, rve a dusí . . .
Kdo jako Ty jsi příbojem zlým bředl,
zná hloubky vod, však též zář jasných hvězd;
na výši té my v lásce, ve souzvuce
poctivci chudí stiskneme si ruce.

Ign. Herrmannovi

ke dni 12. srpna 1904.

Ne, neumí se každý smát,
když hořkostí vře pohár žití
a komu los moh' dar ten přát,
v trest hořkost dvojnásobně cítí.
Ty všecky lidské křehkosti,
jež duchu na křídla se věší,
trud velký, malé radosti,
co ztrácíme i co nás těší,
čím zhrdáme a co jest jádrem,
ať chcem či nechcem, života,
co duchem zahřmí, zachví ňadrem,
jest nic a ve všem kolotá,
jest věčné v krásy paprscích,
když prozáří to božský smích!

Ty šťastný, Tys jej zachytil,
co toužebně naň mnohý čekal,
když osud, chrt, se vyřítil
a zlobně v Tvoji dráhu štěkal;
z paprsků smíchu splet Jsi bič,
i nastala tu honba divá,
kde bol se svíjel, chechtal chtíč,
v té vřavě měkký soucit zpívá;

nechť přísná maska povinnosti
se nad zmatenou šklebí změť,
Tvůj smích i ve tvář budoucnosti
nezůstal dlužen odpověď
a za ten tisknem veselí
dlaň umělci a příteli.

Co mohlo člověka v tom rvát,
svět neví, to jen člověk cítí,
ne, neumí se každý smát,
když hořkostí vře pohár žití!
Z Tvé kouzelnické lucerny
dav pitvorných se stínů snuje
a přec jich průvod titěrný
tak plně život illustruje!
U krčmy stanul a chtěl k chrámu
ten rozvášněný mládí vzlet,
u »Snědeného« stojí »krámu«
vše illuse ty naposled.
Můž' za to básník v záři hvězd,
že pravda žití hořká jest?

K sňatku dceři básníka.

(Paní Miladě Šimáčkové.)

Básníků dcery musí mít štěstí,
vždyť všecko, co jich otcové přáli,
vše, co jim nedáno, po čem se chvěli,
nemůž' být ztraceno, musí kdes kvésti!

Ó jistě zkvétá to pro jejich děti!
Je to jen také kus básnické víry,
s otcovskou láskou ... záchvěvem lyry
modlí se, jásá to, blaho jich světí.

Tak i má píseň při této zvěsti
příbuzným citem vzbuzena jásá,
zpozděné kvítí na skráň Vám střásá,
básníka dcero! Bůh dej Vám štěstí!

Bedřichu Smetanovi

k odhalení jeho pomníku v Hořicích r. 1903.

Tu velkou hádanku, jíž srdce české jest
v svém plesání i hoři,
v své tiché zádumě, v svém vzletu k záři hvězd,
v svých sporných citů moři;

Tu velkou hádanku, již každý luští z nás,
ať štětcem, dlátem, perem,
v té snaze horoucí, by tryskly zář i jas
z ní v světla lomu sterém;

Tu velkou hádanku, z modlitby dítěte
jež vášní ku vichřici
se musí rozpěti, z tmy Fata prokleté,
zříc Věčna v zřítelnici;

Tys nejlíp vyslovil, ó mistře mistrů všech,
Ty jediný svou hudbou
Jsi křikl do světa: »Má v závod sílu Čech,
zlou nepokořen sudbou!«

A zdiven čarovným tvým zvukem slouchal svět.
Dech krásy v dálku vanul,
a její nejdražší kde zaplápolal květ,
Tys na vrcholcích stanul!

V tom prosy století v třesk starých okovů,
kde výkřik o chleb ječí,
v pláč chudé kolébky, v ssuť starých hřbitovů
Tys nebeskou vpad řečí.

V ten zápas o skývu Tys v sladké dlani nes
hrst idealné many,
vše, čím živí český luh, čím pole, zdroj i les,
Tys roznes na vše strany.

Tak Tebou dýchá Čech, kde stane bludný krok
a moře nezastaví
Tvých tonů kypících ten bouřný veletok,
tu velkou píseň Slávy!

Tak naši, hlubokou, tak sladce jímavou,
tak českou v každé notě,
s tou naší nadějí, s tou tuchou dřímavou,
s tím žitím spícím v hmotě;

Tak plnou budoucna vítězných trofejí!
Výš nad všednosti močál
že, musím věřiti, potomci dospějí,
kde velký, Ty Jsi počal!

A jak Tvé Libuše věštící fanfary
se vznesou v příští dobu,
přes naše zápasy, klam, blud a nezdary,
přes tříšť předčasných hrobů:

Tak píseň vzkříšení, již začal zpívat děd
tak prostě, neuměle,
jíž slavnou notu dal's, že mohla letět v svět
v své ryzí kráse celé,

Se jednou rozvlní, zrozena ze vzlyku
a slz a beznaděje,
v své celé plnosti u Tvého pomníku
se, Mistře, rozepěje!

Východ měsíce.

Nebe jako perleťová miska.
Zvolna z ní se rudý měsíc zved,
liljí tisíc v hvozdů stíny blýská
v mechu, trávě stříbrný zříš květ
a má duše potaji si stýská,
jaký čar můž' kouzlit — mrtvý svět!

Díky, luno! Takto chtěl bych žíti,
až když v hlíně leta budu spát,
mého ducha jasné vlnobití,
mohlo plát a květy v duše tkát,
milenci v nichž divy dvakrát cítí,
v srdci básník píseň tuší zrát!

Poesie.

— Své dceři Evě. —

Tak v mladé duši Tvé ta rušná peruť vzletla,
jež z husté pudů tmy si dobývá vrch světla,
by orlem skončila, pěničkou začíná;
jež tryská vřídlem výš a kaskadou se valí,
již v nedostatku jmen v sled Poesií zvali,
jež bohů jest i lidí hostina!

Já stojím udiven a hladím Tvoje vlásky;
pod spánkem průsvitným, kde sled matčiny lásky
v polibku přítulném poslední kouzlí nach,
má láva vzkypěti všech velkých, svatých citů
a požár nadšení a touha sráznych štítů
se zmoci povzletem a světlo vítat v tmách!

Ty sama nevíš snad, že, dítě, nožku bosou
jsi potřísnila již tou nejryzejší rosou,
jež medu, mléka půl se roní z hory té,
pod kterou u Askry Hesiod starý dřímal,
kde mythu Orfeus fantomy obejímal
stům zvuků poslušen, jež v slujích ukryté.

Teď zpátky nelze víc! Duch silnější tě drží.
Zřím tebe vznášet se nad bezednou tou strží,
jež sluje život, vír a opojení jen,
zřím zpět na dráhu svou a spínám ruce obě
a ptám se, dá-li jen, co dala mně, díl Tobě
ta, nejvyšší jež lidstva sen!

* * *

Když tedy mladý sluch ty svaté hlasy slyšel,
když tedy vyjít chceš, jak dítě já jsem vyšel,
když na háv poutničí si škeble připínáš;
(jeť básník poutník vždy, jenž nikdy stání nemá,
jenž tenkrát hovoří, když ústa všech jsou němá
a jenž, když všichni spí, jest nejbdělejší stráž).

Pak vyjdi s prostotou své dětské mysli ryzí,
svou cestku najdi si, jež zraku orla mizí
a nikdy neptej se, zda naslouchá ti kdos,
a nikdy neptej se, zda budeš filomelou,
jež lesy rozjásá, či jiřičkou jen stmělou,
jež s trilkem chudičkým povzlétá nad rákos.

Své noty jen se drž, Bůh dal ti ji jak ptáku,
a věrně to jen piš, co zjevno tvému zraku,
co lidem k radosti může být i ku pláči,
byť ze souzvuku sfer vpad akcent v tvůj zpěv jeden,
to stačí trpícím otevřít těchy eden
a v snítku vavřínu i Tobě dostačí.

Nech klidně kráčet dál ty velké zpěvu krále,
k nim hleď jak na štíty, kde věčná zora stále
pro slunce budoucna své lesky zažíhá,
ty v stínu s bludičkou své dívčí písně skryta,
buď sadu konopka a budiž cvrček žita,
nad klasů úroveň jež zpěv svůj nezdvíhá.

A kdyby bylo snem a klamným pouze zdáním,
čím dojat, básník sám, se nad tvou písní skláním,
ty další pro život si toto jedno vem:
Kdo zpíval v žití kdys, nechť zmlk by v dráze chudé,
pro krásu nadšení, pro lásku míti bude
vždy srdce přístupné a to, věř, není snem!

* *
*

Věř, pralesem jest poesie,
jenž v nekonečnost táhne se,
zkad chlad a úkoj každý pije,
když tužba jej tam zanese;
sta kaskád oblouky se řítí,
stem duh a brillantů se svítí,
se tříští v skvostné, prosté kvítí,
jak větrů van vln dotkne se.

Tu cestiček je nesšlapaných
a všady vůně, svěžest, chlad
a sítí zlatých září stkaných
ti přes ně vbíhá odevšad;
jdou jimi milenci a děvy,
o druhu druhý ani neví,
jdou loubím břečťanu a révy,
jdou čilimníky v růží sad.

Před vzchodem slunce kdyby vyšel,
kde stane udivený krok?
Pták zpívat začne — on tě slyšel,
dál růžencem svých láká slok,
ze slují polo skrytých mechem
zní otců vážná moudrost echem,
co hrdliček zpěv sladkým vzdechem
zní v křiky pávů se stem ok.

Do růží stulen zlatohlávek,
na síti chví se libella,
u lekníny zarostlých lávek
se temně země zachvěla;
na mechu křižák pavouk civí,
skrz chvějné osiky a jívy
se měsíce srp nejvíc diví,
jak brzy se noc setměla.

Jak sálavě to z hlubin dýchá,
plamínky vyzařuje vřes,
zní ze všech křovin hudba tichá,
to lidstva bolest je i ples!
A lační rtové hovor vpíjí:
»Já, kterou zvete poesií,
přes doby zášť i nedbu žiji,
jsemť věčna včera, zítra, dnes!

Já s každým člověkem se znova
zas na svět rodím, boží div,
mým jádrem cit, mým hávem slova,
jdu, krotká laň, kdo na mne kýv.
K hrobům se vracím od kolébky,
snům lidstva stkávám závoj hebký,
plám v dívčí skráň i v starců lebky,
jsem živa, pokud člověk živ!

Kdys šeptala jsem u Dodony,
kde starých dubů tklivá šeř,
pak rozhoupala jsem vše zvony
a s Dantem děla: »Bojuj, věř!«
Tíž věků nesklála mi křídla,
má stejně vrchovatá zřídla
výš tryskajíce nevystydla,
jsemť Psychy nejpyšnější dceř.

Ku trpících se shýbám skráni
a pouze »Miluj!« radím teď,
na ránu vdychnu požehnání,
mám na skleb úsměv v odpověď,
a lidských poutí na spirale
já k pólu ukazuji stále,
jsemť věčna v každém ideale
pták, hvězda, zachytit mne hleď!

Ty nelekej se, že jsi malá,
čím světlušce jest Orion?
Jak jednou jsem v tvé duši vzplála,
již najdeš v odvet pravý ton,
ó nech jej vyznět, celou duši
vlož do něho, čím srdce buší,
čím je ti svět i v jeho hluši,
tvůj zazní zvonek jako zvon.

* * *

Leč kdo zná budoucnost? Kdo může dnes pravdu říci?
Tímž okem jako ty zřel snivě ku měsíci
hoch Dante, nad štíty jak florentských vzplál střech,
snad nežli chůvy hlas mu skončil starou báji,
od světa vnikal v svět, od taje chvátal k taji,
a slyšel svatých hymn i zatracenců vzdech.

Jich před ním tisíce a tisíce zas po něm
se vzneslo v kruhy sfer, kdo za to, on že koněm
byl nesen křídlatým, jenž s kopyt hvězdy třás?
Sta dolů kleslo jich a pohlceno mrakem,
on vzletěl nad mraky, byl nešen Alborakem,
jenž v nozdrách, ve očích má slunce plný jas.

Kde chce, tam vane duch. Z nejmenších často vstává,
jak Saladina lev jde za ním krotká sláva,
jak Dante Arvers živ jest jedním sonetem.
Co velké, malé jest? Co zmizí tu, co zbývá?
Duch, jenž vše objímá, se k jádru všeho dívá
a stejně spíjí se kosmem i poupětem!

* * *

Toť poesie taj. Jen krása vše tu měří,
jíž pravda v boku jde, když krása pravdě věří,
tu okno otvírá se v taje tvůrčí v ráz;
ty ohněm projít nech i ledem tuhé zkoušky,
pak poesie mok plnými budeš doušky
ne pít, leč lokati, s ním radost, klid a jas.

Pak poznáš, andělským že poesie chlebem.
Byť šla jsi Gehennou, ty půjdeš jako nebem,
nad nízkou všedností tvůj vznešen bude cit
a všecko sklame-li, i láska, ideály:
»Ty velké lidstva sny,« si řekneš, »za to stály,
je písní žíti zas a s nimi šťastná být!«

ŽIVOT.

Pohádky a nálady.

Pohádky a nálady!
Kdo v nich nežil vždycky šťastný?
Mladosti sen kouzlí krásný
vábné jejich zahrady.

První u kolébky stojí,
druhé životem jdou dál,
který v práci, sporech, boji
v nich svůj střeží ideál.

Bez pohádek mládí teskné,
život prázdný bez nálad;
když si nejvíc srdce steskne,
letí jejich do zahrad.

Vřava, spory, úklady
mizí rázem, ustupují,
jak svá měkká vlákna snují
pohádky a nálady!

Anděl života.

Světlý andělík
nad kolébkou žití
slíbal děcka rtík,
a to začlo píti;
bílý byl, měkký matčin prs
jak bílých růží vonný trs,
jak leknín nad vodou svítí.

S děckem potom rost,
ved je do přírody,
děl: »Buď ráje host,
tvé jsou hvozdy, vody,
tvým plod země s ovocem, moře jest,
tvým ve kšticích noci šperky jsou hvězd,
tvým dílo věčné té shody!«

Dívku dal mu pak,
skráň jich k sobě sklonil,
slunce vrh' jim v zrak,
řízou oba clonil,
nad nimi veliký jak Bůh stál
a křičel: »Žití jsem vladař a král,
bych z rodu je do rodu ronil!

Jde-li na mne stín,
v propast zpět jej hodím,
každý velký čin
k výším zdaru vodím,
Smrt hází velké s vrcholů v dol,
já malé vyvádím na vrchol,
jsem věčný, věčně že rodím!«

Anděl Smrti.

Od strany přišel západní,
nad každou radostí stál,
kde v očích paprsk svítil, ten zhas,
kde na stromě květ byl, vichrem jej střás,
v poušť změnil pažit zahradní,
s čel králům koruny bral.

Byl velký, přísný, k nebi čněl,
táh dlouhý přes pole stín,
měl v důlkách očních krvavý nach,
zpod řízy kosu za sebou táh,
svist její travou se chvěl,
až srdce to projelo klín.

U každého se zastavil,
tu soudce, lékař byl tam;
snad proto tak velký a hrozný byl,
by sladil vše, srovnal vše, přivedl v cíl,
by duši silnici upravil
zpět v náruč do hmoty, tmám . . .

Kouzlo lásky.

Co to bylo, co tě vedlo mládím
jako zkvětlým z jara stromořadím?
Odkud se to vzalo?
Čím to jenom hrálo?
Darmo upomínky v řetěz ladím.

V hocha duši to jak pramen trysklo,
o poledni to jak slunce výsklo,
až to v mysli tálo,
tak to chvatem zrálo,
až se srdce samo nad tím blahem stisklo.

Oči dvě to byly pomněnkové,
v nich svit sladký — Bože, duší slove!
plachý pohled — málo!
v duši to však psalo
steré dojmy mocné, svěží, nové . . .

Leta přešla — život stkal své dílo.
Všecko zašlo — jen to kouzlo zbylo.
Co ti v mládí vzalo,
v stáří zas ti dalo
srdce cítit musilo, že žilo!

Co to bylo? — V šedinách se táži.
Měkké posud neodvyk jsem páži.
Co se na mne smálo,
tíhu stáří sňalo,
a já cítím, jak to kouzlo blaží . . .

Nářek.

Těch krásných dvacet let,
kdy snil jsem, že můj svět,
kam jen se dělo
a odletělo,
sotva jsem stihnul jich sled?

Kmen starý, bez vláhy,
víc nemám odvahy
ni k písni, ni k hříchu,
ni k slzám, ni k smíchu . . .
Ach, osud neblahý!

Těch krásných dvacet let,
se vrací v mysl zpět
jak dívky v reji
se otáčejí,
za mnou šlou laskavý hled

Však jak ten starý kmen
já v skálu zakotven,
se táži, kam jdete?
Kol šeřík jen kvete,
a zlatem svítí den!

Těch krásných dvacet let!
Proč jen mi zhořknul svět?
Kam jen se dělo
a odletělo? —
Nuž, s bohem, naposled!

Pohádka o lidské touze.

Čím bychom jen byli
bez té trochy touhy,
bez mízy a síly
jakby život dlouhý
vlek se v nudě marné
v tísni, práci parné!
Čím bychom jen byli
bez té touhy!

Kde se v duši vzala
chudobka jak prostá?
Ta ji uvítala
rajského jak hosta.
Hned jí rostla křídla,
vážkou v žití zřídla
povzletem se vzpjala,
škrabošek si brala
různých do sta.

Po něčem jen toužit
jest již důvod k žití,
někam vždy se hroužit,
z nových zdrojů píti,
z Park spuchřelých nití
nové klubko víti,
nový svit vždy chytat,
nový máj s ním vítat,
jest mlád býti!

Toto věčné mládí
jest jen dítě touhy,
jež vše v pohyb zladí
v celý život dlouhý;
kouzlo, taj to všeho
kosmu nesměrného,
studna věčně živá,
odkud neubývá
vláhy, rosy, many,
vzlet, jímž dojdem k cíli,
vrchol svrchovaný,
triumf touhy!

Skryté bolesti.

Jsou bolesti, jež v hloubi duše skryty
se ozývají ob čas jen a zřídka,
však živy věčně střebou naše city,
až opadne nám životních dnů kytka.

Ty na dně srdce nejhlubším kdes leží,
zdroj čistých radostí nám ucpávají,
jak bájky ropucha zlá pramen svěží,
jak balvany, jež rýčům odolají.

Spí dlouho, myslíš, svou moc jednou ztratí,
však zbudí-li se, ztuhne smích ti v líci,
jdi kol nich po špičkách, nech raději spáti
ty Ibyka jeřáby dřímající . . .

Nic a všecko.

Kdys v dobách mládí, smělé děcko,
jsi od Osudu chtěl mít všecko;
po letech nedoufaje víc,
od Osudu již nechceš nic.

Kdys jásal jsi a nyní kvíliš,
teď nechceš nic — dřív chtěl jsi příliš,
tak nevíš sám, co pravda, báj; —
jest za vším v žití jinotaj.

Nic nebo všecko sny jsou dětí;
kdo moudrý, vybere si třetí,
rád, spokojen, když rozum, cit
z ničeho, všeho něco chyť.

Tu Horácova stará rada
tě měkkou přízí obepřádá;
též já jsem smával se jí dřív,
než přísným prstem Osud kýv'.

Vše nemůžeš mít, dost a mnoho
dá Osud již, měj radost z toho,
a dá-li ještě méně přec,
nech hořkou moudrost na konec!

Nové jaro.

Odkud mízo žití plná,
navracíš se v duši mou,
světla neznámá že vlna
prodrala se ke mně tmou?

Jak to svítí, jak to praská
v železu mých dávných pout!
Je to dozvuk mládí, láska?
Kam se rozpjat? Kam se hnout?

Jsi to postrádané zdraví
lidstva, dare nejvyšší,
je to síly pocit pravý,
cíl když kyne nejbližší?

Stromy, květy, záře, svity,
vlny, vánky, pohádky!
v dálku, v duši blesků kmity!
vábný stíne přesladký!

Stoupej, žití mízo plná,
mořem již, ne paprskem!
Ať to jásá! Každá vlna
dí mé krve: Cítím! Jsem!

A nechť je to — stařec bledý
než můj člun v tmy provodí —
a nechť, je to naposledy,
pro věčnost to lahodí.

Moderní Parky.

Sad je květů pln a stmělý
hustým stínem — pravý ráj!
Kdyby v něm jen neseděly,
fontánu či cest kde kraj,
moderní ty Parky naše,
převzácný sbor Sudiček.
Mládí proto spěchá plaše
kol těch soudných laviček.

Jakás ruční práce v klínu,
v dál však slídí bystrý zor,
kdo s kým setkal se tu v stínu,
jaký zapřed' rozhovor,
jaký účes i střih roby,
zda a jak jsou důvěrní?
Kam ten chvat a co tam robí? —
Čert vem Parky moderní!

Lepší Parky starých byly
nad životem, osudem,
vlákno jeho tkaly, vily,
ale ret jich vždy byl něm.
Lidských efemer rod plachý,
jímž jest země pokryta,
netřás' před nimi se strachy
a moh' líbat do syta.

Vzpomínka minulosti.

Ve plné sluneční záři
se orel zastavil,
zřel k zemi stopené v jasu,
jak temným bodem byl,
já pod ním s užaslou tváří —
a oba pili jsme krásu,
jíž zdroj se jezem rozperlil.

Mou duší vzpomínka táhla
na jakýs minulý stín,
jak orel v mém jasu tkvěla,
bod černý v zářný klín,
však vyslovit ji práhla
nadarmo duše, líp aby sjela,
zkad přišla, do hlubin.

Již orel v dálavě zmizel,
však dotěrný vzpomínky hlod
dál nad mým visí žitím
jak černý utkvělý bod,
jak orel v slunci, tu svízel,
že visí, posud cítím,
jak šlo by mi o život.

Hossanah!

Byť sebe více zašlapána
a povržena duše v prach,
i ta má jednou úsvit rána,
kdy oděje se v lesk i nach,
i ta zví, co jest rajská manna,
a zapěje své »Hossanah!«

Snad je to chvíle, snad mžik pouhý,
snad prchavý jen krátký sen,
v čem vtěleny jsou roků touhy,
proč proplakán byl mnohý den;
však plá to jako světla prouhy
skrz mrak, jenž sluncem ozářen.

Snad cestou za vzdáleným cílem
to vlídná účast přítele,
snad vteřin pár nad arcidílem,
v nichž tužíš křídlo nesmělé,
že s neskloněným hrdým týlem
zříš v bouře doby zatmělé.

Snad je to vlídný úsměv ženy,
snad polibek, snad objetí,
čím vstaneš silný, vykoupený,
bys ožil v lidstva paměti,
by krásou povstal prozářený
sen v duše tvoje poupěti.

To jedno. Avšak chvíle tato
přec každému se dostaví,
v níž vzplane v azur, nach a zlato
ves šerých dnů rmut mlhavý,
a vše, co velké, krásné, svato,
se rozproudí tvé u hlavy.

To stane-li se — ó pak mříti
jak přirozená, sladká věc!
Tys poznal, co je, v skutku žíti,
a nadarmo jsi nežil přec.
Pro chvíli tu lze věru bíti
skráň o vězení svého klec!

—— ——

Sloky do album.

Mám ti něco v album psáti?
Jedno psal bych: Milovat!
Cele, plně, jak to schvátí,
nikdy s bohy žertovat;
nebo nejstrašnější z všech
Amor jesti, slepý k tomu,
mstí se v blescích, mstí se v hromu,
hned a zítra — v aeonech!

Proto dál tě jíti nechám,
nenapíšu, co bych rád,
smát se nechci lidským těchám,
s bohy nechci žertovat!
Jdi svou cestou, Kráso, dál
klidně jako tisíc jiných!
Já v své dumy hvozdech stinných
nechci radost ani žal!

Předtucha.

Jako plavčík z koše lodě
rozhlíží se v mořskou dál,
břeh-li kyne v tmavé vodě,
v mlhy šer když oko vzpjal;

V neurčitých stínů směsi
hledá pevný země tvar,
prázdna před sebou se děsí
a má za břeh mlhy cár;

Tím jen, že chce, co si přeje,
celou skutečností zřít,
ač ve spárech beznaděje
vždy se musí při tom chvít:

Předtucha tak v duši slídí
patříc v příští mlžný svět,
Bůh ví sám, co v dálce vidí,
co si utká její hled.

S jakým fantomem se chýlí,
a co loká zprahlým rtem,
s plavčíkem se v mlze mýlí
v tom, co zvolat chce již: Zem!

Osud.

Na příkré skále stojí,
má zahalenou tvář,
a podivná se rojí
mu z tahů skrytých zář;
půl stín a světlo v boji
on čeká — samotář.

Jdem kolem této skály,
na které stojí on,
a zápas je to stálý
o této skály trón,
nerv třeští, vzpnou se svaly,
a v ráz tu žití skon.

Chcem otřásti tou skalou,
však neochvějná jest;
jen třesem chvíli malou,
již zkrvácí se pěst,
o píď se nehne — stálou
jdou drahou oči hvězd.

»Ty musíš!« ten hlas jeden
jen zpod závoje zní,
ať v peklo nebo v eden,
ať smráká se, neb dní,
neznámou silou veden
k té soše musíš, k ní.

Ananke! Fatum! K smíchu!
Bůh věčný je to spíš,
sám dráždí tebe k hříchu,
a než to pochopíš,
u skály paty v tichu
jich obětí ty spíš!

———

Píseň.

Má jako perla ležet na dně moře,
co vyslovit se nedá?
Má, kdyby třeba vysloveno bylo
na prázdno, marně vyznít?

Ach, v jaké dálce blaha mého zoře
se marně pro mne zvedá!
Proč, co mé nitro neúmorně snilo,
mne musí znovu trýznit?

Ó chtěl bych jíti plání z lesů k hoře
jak onen, který hledá,
a chtěl bych, srdce aby jednou žilo,
skrz celou věčnost žíznit!

Májové noci.

Nemáš ještě dechu leta,
chladným, čistým jasem pláš,
jasmín voní, šiřík zkvetá,
první lásky věrná stráž.

V stínech tvých se blouzní sladce,
k hrudi líp se tiskne hruď,
tone svět jak ve pohádce,
snivá noci s námi buď!

Přijdou prudší sestry tvoje,
v června výheň vzplá tvůj chlad
s vůněmi, jež v lásky boje
pomáhají rváti šat.

Pak nám budeš, chladná noci,
milá jako vzpomínka,
která, ač nic nemůž zmoci,
vždy se hlásí zlehýnka.

Ocúny.

Zas v lukách rozkvetáte,
ocúny, ocúny!
Vzpomínkou v srdci hráte
zalehlé na struny.

Tak bledé jsou a siné
mdlé vaše koruny,
bez vůně květ váš zhyne,
ocúny, ocúny!

Jak paprsk by se vkradl
k vám tiše od luny,
vám v kalich padl, tam zchladl,
ocúny, ocúny!

Jed, smrt se ve vás tají,
jak smrti na runy
zřím na vás v mlžném kraji,
ocúny, ocúny!

Vzpomínka v srdce hází
své ostré harpuny,
mne stejně jak vás mrazí,
ocúny, ocúny!

Dítěti.

Ty nemáš jména, posud
jsi pouhé dítě všem,
jak zahrá s tebou osud,
jest hádankou i snem.

Že v tvojí krvi z mojí
kýs atom vlá a vře,
jak přelud v dálce stojí
a ke mně ruce stře,

To nepočítám ani,
zřím pouze člověka,
jenž v snů, v skutečna tkáni
sem přišel z daleka;

Jenž v obsah černé urny
má sáhnout jako my
a v století vír chmurný
své vrhnout svědomí!

Ó dítě narozené,
dáš trudů, radostí!
Ó lístku, kdo tě žene
k nám z břehů Věčnosti?

Jsi náhle mezi námi
jak ode dávna již,
host cizí a přec známý,
jak milý, netušíš!

A půjdou noci, dnové,
ty výš, my dolů jen,
a příští dumy nové
a sladký lásky sen.

A jeho důkaz ty jsi,
zas vzplá ti ve tváři,
a matky tvojí rysy
jak blahem zazáří!

Moudrost.

Půl oddaně, půl netečně,
již skoro mroucí na svém loži
má bába říkávala:
»Sen vždycky mine, zbude klam,
nač o ten rvát se sopečně?
A konečně? Nu, konečně
vše leží v ruce Boží!«

Dnes vzpomínám si bezděčně,
čím hloub se vrývá žití hloží,
co bába říkávala.
Chtěl tolik jsem, tak málo mám,
Nač honil jsem se zbytečně?
A konečně — Co konečně?
Vše leží v ruce Boží!

Cestou kol klášterní zahrady.

Z dlouhých lánů obilí a řepy
ku oase stromů vybřeď jsem,
v hustou krajku mříže listí třepí,
chlad a svěžest padá v cestu sem.

Mříží viděti v sad jednotvárný.
Tichá zahrada to klášterní!
Čím víc den byl úporný a parný,
sladčí tím jest úkoj večerní.

Mříží hledím dlouhé na záhonky
venkovské a prosté květeny,
žluté měsíčky tu, modré zvonky,
drobné fuxie a verbeny.

Boží dřevec s levandulí, mátou
obetkává lemy úzkých cest;
v slezy trčí mříží druhdy zlatou
slunečnice terči svojich hvězd.

Dlouhá stezka pískem posypána
k fortně vede . . . V duchu sestry zřím,
jak tu chodí z večera i z rána
každá s nitra svého tajemstvím!

Víc než korso města v hlučné vřavě
k srdci mluví klášterní ten sad,
co as vře tu v staré, mladé hlavě,
co jim květ dí, strom, co žeh i chlad?

Jistě mnohá po tichu se táže
lístky kopretiny trhajíc:
»Má mne rád, či nemá?« — Výtkou káže
svědomí hlas »Ne!« a »Nikdy víc!«

Čisté stezky, jejichž písek hoří
pěkně shrabán v slunci do zlata,
což vy víte, k jakému jsou hoří
zlomená zde lidská poupata!

Řekne se: »Šla dobrovolně mnohá!«
Kdo však správně v jejím srdci čet'?
Řekne se: »Za úděl vzala Boha!«
Kdo však ví, čím chví se vzdechem ret?

»Odříkání!« šepce hořká routa,
balšám, šalvěj, dýše tím i rmen.
Tiché sestry! Těsná vaše pouta
jediný bůh skruší — sladký sen!

On vás v náruč matek, sester vrací,
sadů božích čisté lilie,
on se s vámi v taje citu ztrácí,
pohne srdcem, jež víc nebije.

Dojat kráčím zvolna mříží kolem,
co tu mrtvých, živých obětí!
Sotva pohne vánek slezu stvolem
splašiv motýla v mdlém poupěti.

Stíny dlouhé sad i klášter kryjí,
v pláň ční obé jako mohylou,
v ticho letní jen se zvonek vpíjí
s notou dřímotnou a unylou . . . .

Ve snu.

Mně zdálo se, ve snu plakal jsem,
však byl to divně sladký pláč,
do toho snu já zlákal jsem
s osudem falešný hráč,
co bylo drahé, ba nejdražší,
co bylo krásné a nejkrašší
a jat tím snem
sám byl jsem nejblažší spáč.

Mně zdálo se, že slzí proud
tek' valem přes podušku mou,
já vstát chtěl, nemoh' však se hnout,
chtěl volat, hlas byl škrcen tmou;
já cítil jen vlhkost ve oku,
slz něhu v srdce hluboku
a prost všech pout
jsem jásat chtěl, bylo mi do skoku.

A já se duše svojí ptal:
»Ký divný život je tvůj?
Jakbys šla hvozdy a stínem skal
a kdos křik' za tebou »stůj!«
Jen poprvé tě zakřikne,
na vše si člověk uvykne
na radost i žal,
však odkud jen, proč jen ten sladký pláč můj?«—

A Psycha děla klopíc zrak,
jímž kmital slzný jas:
»To všecko štěstí, jež ztopil ti mrak,
se vrátilo mi zas.
To drahé mi, ba to nejdražší,
to krásné a to nejkrašší
nediv se pak,
vše ve mně žije, nic neshltil Čas.«

Vyznání.

Že jsem z žití svého knihy
vytrhnout list nedoved',
proto onen balvan tíhy,
proto moře mojich běd.

Lehce »Trhej!« se to řekne,
ale když jde srdce s tím,
v první mžik se duše lekne,
skutek v předsevzetí zdřím'.

A tak s minulostí musím
klidně dál se cestou brát,
sýčka v nitru neudusím,
neustane již tam lkát.

Tak dny vzcházejí, tak plynou
a já skoro tomu zvyk',
kráčet cestou nehostinnou
v středu všech — a poustevník.

Jenom někdy zabouří to
spící tůní mojich běd,
vstává, co je na dně skryto,
co jsem tenkrát nedoved'.

Vracet k tomu se jest pozdě,
jinačí to všecko dnes,
znavený jsem chodec v hvozdě,
na který se soumrak snes'.

Ještě občas to jen trhne,
všecko mohlo jinak být . . .
jako v tůň se kámen vrhne —
a pak zas jest hlubý klid . . .

Píseň.

Musí člověk hrstku štěstí
stohem hoře vykoupit?
Proč měl kvésti,
když má v posled mřít?

Jedna noc a tolik blaha!
Po ní co dnů prázdných, pak
žádná vláha,
a jen kalný zrak!

Musí všecko v žití běhu
tak se neúprosně mstít,
vášně v žehu
pak se stále chvít?

Nesčetné jsou vlny hoře,
cestou přejde každý smích . . .
Hleď, plá z moře
ostrov blažených!

Jednou jej se dotkne noha,
jen když dosažen jest cíl,
zapřeš Boha,
ale víš, — tys žil!

Odpuštění.

V boje tísni, v sporu zásad místa není
pro tu svatou dceru Boha — Odpuštění!
ta chce v klidu jako z Jovišovy hlavy
sama trysknout pravý odlesk boží slávy.

Buď si zdrán již katů oštěpy a hřeby,
Odpuštění tvoje pevný most je k nebi,
necítit svou bolest, zapřít svoje muky,
to jest přímý dotek svaté boží ruky!

Dokonalým býti není fantom pouhý.
Duší občas chví se soucitu mdlé prouhy,
nech je zhoustnout v příval, v slunce zazáření,
klesneš Bohu v náruč, poznav — Odpuštění!

Píseň.

Tím okem, které o lásku jen prosí,
tím vlídným, tichým okem holubic
o krůpěji tě prosím vlahé rosy,
jen tolik, co jí v zobáčku pták nosí, —
o nic víc.

Svět lásce nepřeje, mně hřích by bylo
ti vlásek pocuchati bujných kštic.
Jen políbení, jak by se ti snilo,
by rázem nebe se mi rozjasnilo —
pak nic víc.

Píseň.

Přijde-li srdce jako květ bílý
náhodou do cesty nám,
možno tu ještě váhati chvíli?
Utrhnout? Nemám, či mám?

Čistě tak dýše, voní a svítí,
v kalíšku hvězdný má pel,
kým by to mohlo zázrakem býti,
lhostejně abych kol šel?

Ale když kolem tolik je květů
a jeden jen pro všecko cit!
Míti ach, bohatství všech hvězdných světů
a životů tolik též mít!

Píseň.

Tikne si v předtuše jara
na holé větvici pták;
cítíš se duše má stará?
Hrozí ti na nebi mrak?
Tikni si jako ten pták!

S šedivých mračen se třese
spozděný ku zemi sníh,
za ním však Vesna již nese
paprsky, květy a smích . . ,
Co je ten spozděný sníh?

Podléštky ve suchém listí
povědí, srdce, ti víc . . .
Duše se jak hvězdy čistí,
slza když šlehne ti v líc . . .
Ať padá jich víc a vždy víc!

Píseň.

Malovala na chaloupku
samá srdce červená,
nevěděla, že to v sroubku
samou lásku znamená.

Mezi srdce přidělala
thymián a routy stvol,
smála se, když malovala,
nevěděla, co je bol.

Přišly deště, jarní deště,
smyly srdce, smyly květ,
nevím, směje-li se ještě,
je-li krásný, jak byl svět.

Ale vím, že srdce na zdi
jsou, krev jakby tekla z nich,
barvu déšť, pláč líčko brázdí . . .
Děvče, kde je dnes tvůj smích?!

Jiná píseň.

Kukačky z lesa zaznívá ton,
provází strání krok náš,
rozumím dobře, co praví on:
»Nejsi tak, jak se mi zdáš!«

Květ jabloňový rozpráší
v koleje cest větru svist,
kukačka ráda prý zanáší
své štěstí do cizích hnízd.

Pověry, dítě, pověry, viď?
Kdož věřit mohl by všem?
Raději rychle polibek chyť,
tvé zmlknou obavy v něm!

Slezy.

Kol nízkých českých chat
vždy v jara kráse nové
ční pyšných slezů řad,
růžové, fijalové.

Mám thyrsy jejich rád.
Vy táhnete, ó snové,
kol nízkých českých chat,
kde báj svou přízi snove.

Zří v okna slezů řad,
růžové, fijalové,
jich terče vidím plát
vždy v jara kráse nové.

Kol nízkých českých chat
vy táhnete, ó snové,
hoch by moh' zulíbat
v záplavě červánkové

Své děvče, jež má rád,
až k jitra září nové,
v stráž stojí slezů řad,
růžové, fijalové . . .

Lípy.

Poslední svit v koši starých lip
zřím jej, k listu od listu se skrádá.
Bože! tenkráte nám bylo líp,
zdálo se mi, máš mne trochu ráda.

Svět snů mojich starých lip je tlum,
lásky naší zář v klín jejich padá,
nezhasne víc, plane šerem dum,
teď vím teprv: Máš mne jak vždy ráda!

Tvé oko.

Tak tichá buď! — Ten smavý klid
mi dražší dělá oka svit,
že chtěl bych věčně před ním snít.

Jak v báječný bych patřil kraj
snů básníkův všech — v jihu ráj,
u cesty vavřínový háj;
z myrt houštin trosky chrámu ční,
na bílé stěně posud sní
poslední věnec obětní;
jen kněžka schází, která sem
šla tiše s prostým kahancem —
Vím, v tebe pak mým přešla snem.

Teď jest mi, jakbych v hvozd jel v snech,
kol jilmům visí s brady mech,
kvil žluvy míč je smavých ech;
Tu hradu pavlán v zrak se mih',
od turnajů kde posledních
stuh, věnců zbytky růžových
ve větru hrají. — Ale hrad
je prázdný, v síních čiší chlad,
a princezna? — Šla sto let spat.

Teď scéna změněna jest v ráz,
kraj hornatý zřím, sráz a sráz
ku nebi činí v červánků jas;
jak hnízdo by si ptáček spleť,
zpod skály chata hledí v svět,
na oknech hoří fizol květ . . .
Obrázek chtěl bych ucelen,
by dívka vstříc mi hledla ven . . .
Jak možno, když v můj přešla sen?

Teď opět — hedvábných řas třpyt
jak ptačích křídel stín se kmitť
tvých očí tichý přes blankyt.
Již nezřel jsem z těch vidin nic,
jen to tvé oko, hloub a víc
v ně noře svit svých zřítelnic.
Jich na dně jsem tvou duši zřel,
jak Psyché plála nad úběl
tím leskem nesmrtelných těl.

Když snil jsem již, že jsem ji chyť,
tys hnula se — smích tahy lít' —
Ó, chtěl bych věčně takto žít!

Čardaš.

V podtatranske salaši
k čardaši
cikáni se sešli dnes;
do nebes
čikoš děvče vynáší.

Tokaj hoří v sklenici
zářící,
v žilách bouří krve var,
divý žár
šlehá pustou světnicí.

Co ty housle tropí jen?
Kvil a sten,
jásot, kletby, křeč a smích
zvoní v nich,
jakýs opiový sen!

Děvčeti hoch v zápětí,
v objetí,
listí v pozdní jeseni
v šílení
vichřicí tak neletí!

Proti sobě bočí teď
jedna změť
rukou, boků, ňader, kštic . . .
Víc a víc
v purpur hoří smědá pleť.

Zoufalý to k nebi ryk,
v trávě syk
skryté zmije, jakby v leb
vražen hřeb
soka pěstí k mozku vnik'.

Potom táhlý, dlouhý hvizd,
z ptačích hnizd
rozkoše když volá hlas,
který v ráz
vichru lkavý zdusil svist.

Slavíčích teď trilků sta
vyrůstá
z chaosu těch zvuků vln,
něhy pln
polibků dešť na ústa.

Děvče čikoš uchvátí
v závrati,
nad hlavou ji zvedne tu
v přemetu,
náhle jakby opratí

Prudce trh', vbit v půdu stál.
Divý cval
zarazil se ukončen —
krátký sten —
jednou ranou na cymbál . . .

Píseň.

Víš-li, co zpíval pták
v zářícím, kvetoucím hvozdě?
Čas letí jak vichřicí mrak,
ó milovat spěš,
na lásku též
bude pak pozdě!

Tys nechtěla věřit ptáčeti
v tom slunečním, jásavém světle,
mně však to nevyšlo z paměti.
Když zbělel nám vlas,
chtěl bych mu zas
naslouchat v aleji zkvětle!

Vždyť skoro sobě sám
jak pták ten připadám
v zamlklém, ztemnělém hvozdě,
kterému v sled
echo zní zpět:
Na všecko je pozdě, je pozdě, je pozdě!

Taj lásky.

Taj lásky v duši hluboko se skrývá
a věř to, nemá ani zapotřebí,
by dál jej nesl jazyk. Stačí sobě.
Čím hlubší láska bývá, méně mluví.
Dva znal jsem, vedle sebe leta žili
a celé drama bylo mezi nimi,
nic nikdo neznal. Ona služkou domu,
on pánův sluha byl. Před lety v mládí
v dvůr dostali se stejně, láskou vzpláli,
však za sebe se dostat nemohli
pro různé překážky již, jak to bývá.
Tož spokojili se a klidně žili
jen vedle sebe, když nemohli spolu.
A prchal čas a oba sestárli
a zřeli domu zlé i dobré časy
a pády porodů i úmrtí
a vedle sebe šli, ač nešli spolu
a nikdo nevěděl, že ti dva lidé
se milují — ne tak jak soudí svět,
leč je-li milovati s někým žíti
ve dobru, zlu i všechněch změnách losu
a přát mu z duše dobro jen a z jeho
pít dobra sílu, těchu navzájem.

Ba, jakby chtěli úzkostlivě, plaše
vše stopy zamést k velikému štěstí,
jež blažilo je tiše nepoznané,
před lidmi stále na se nevražili,
ba v stálých sporech žili na oko
dva podivíni, bručálové staří,
dva mrzouti — však stý díl jejich ohně
a něžnosti a vžití v sebe plně
bych mnohým modním lidem z duše přál.

Ten taj šel s nimi v hrob — a byli šťastni.

Nenasytnost.

Ostne krve věčně živý,
ostruho ty stálá duší,
pod tebou ten hřebec divý
sotva sílu vlastní tuší.

Dále k cíli, dále k cíli!
Ale hřebec znaven klesá,
zoufalý co tvůj let pílí
k Tartaru či nad Nebesa?

Potkáme kdes vlasatici,
dí svou kštici: »Kam se řítíš?
v světy ve zárodcích spící,
což ty jejich život cítíš?«

Mlhoviny! Stíny! Stíny!
Kosmický prach střásáš s čela,
v dávných světů zříceniny
dále hřmí tvá jízda smělá.

Příštích Dantů nové světy
kynou tobě v zory nachu —
Dívčích ňader v tom zřít květy
toneš, klesáš zřícen v prachu!

Verše.

(Hraběti Reinholdu Boos-Waldeckovi.)

Nad čím si mnohý mudrc hlavu láme
a po čem snílek mnohý v taji vzdychá,
co štěstím zveme, které často klame,
co nechce jmenováno být ni z ticha,
by hned se neplašilo prchajíc,
co k žití třeba: zdravím svěží líc,
a láska ku práci a k poesii,
to všecko máte, nelze přáti víc;
leč žití dny jak pestrobarvé mijí,
vše hodně, plně užít řadem roků,
číst splněny sny v dětí oku:
Lze mysliti si lepší harmonii?

Melancholie.

Jde po špičkách v dál prašnou silnicí,
v park zabočí do zrezavělých vrat,
tříšť barev stříkne v listy vinici,
v shluk sžene ptáky na suchopár lad.

Mhy záclony rozvěsí nebesy,
buk sžehne v rubín a dřín v amethyst,
sta pavučin v hvozd ztmělý navěsí
a prachu nahází do prázdných hnizd.

Řeřábů zrnka splete v růženec,
jej položí na stupně božích muk,
u hřbitovní zdi čeká, zmdlený žnec,
ve větrniček dumá nesouzvuk.

Měsíci kalné oko zastírá
a nepropouští parou záři hvězd,
a všady stojí, kde se umírá,
a všady letí, kde co puklé jest.

Do kštice ženy vetkne bílý vlas,
na muže bradu dýchne první sníh,
šíj skloní k zemi, zastře plný hlas,
řeč volnou spoutá, ztlumí hlasný smích.

Má temnou poesii zhynutí,
dech sprahlých myrt a routy ze zahrad,
má smutek v táhlém větru zívnutí,
v němž všecko šepce, sténá: Spat, jen spat!

Ten půvab byť jsi prožil, nechť jej znáš,
zas k srdci sáhne hluboko až k dnu . . .
Ty cítíš, tkáti vlákna na rubáš
z hedbávných minulosti sladkých snů.

Za těmi dveřmi.

Za těmi dveřmi — jen otevřít,
ó jistě leží tam!
Ve bledé tváři věčna klid,
kol žlutý svíček plam.

Jak z vosku v prstech růženec,
od matky malý kříž,
jak v chvíli té, Smrt, starý žnec,
kdy sňala jí s beder tíž.

Tíž choroby a života,
jejž milovala tak,
že nemoh' za ním uzavřít
se v mrtvých vytoužený klid
ten unavený zrak.

Že musil býti zatlačen
a otevřel se zas,
než v skutku padl věčna sen
do zlatých jeho řas.

Jsou dveře dobře zavřeny
i křídla okenic,
však v duši plá, ač stlumený
ten žlutý plápol svic.

Jen sílu mít a otevřít,
co noha by mohla dál,
leč k tomu neměl jsem již klid,
ví Bůh, proč jsem se bál!

Dvůr tichý byl a živý plot
zas v zeleň vyrážel;
já musil myslit na život
a cítit jeho žel.

Dvůr tichý jest — kol matky hlas
sester kroky zní,
v mé snění plá ten svíček jas,
jak by mne volal k ní.

Vím, není tam a přec se ptám,
kde síly té jen vzít,
již měl jsem, patře v její líc,
a které nemám dnes již víc:
ty dveře otevřít.

Hroby na jaře.

Kterak vlídně vítá zem
unavené svoje děti
v lupení a květů změti
nejkrásnějším úsměvem!

Zkrášlí i tu hlínu svou
tisknouc drahé kosti úže,
protká bledé šípků růže
motýlů i brouků hrou.

Sladkým se tu zdá být hrob,
vše tu kvete, voní, svítí . . .
Moci takto zahaliti
v srdci rány zašlých dob!

Tyto stále pukají,
jejich bol je stále nový,
cítíš dvakrát, v srdci rovy
žádné Vesny nemají!

Meditace v jeseni.

Nyní, když nám začínají
kouzelné dni podjeseně,
počasů kdy hravé změně
smysly snadno podléhají,
věříme spíš, co by jindy
nemožnou nám bylo bájí.

Měkčí jsme a důvěřiví,
shovívaví v cizí štěstí,
říci dáme si a vésti,
ba v labyrint lásky lživý
jiným pomocné dát ruky,
duch se ani nepodiví.

Vděčně úsměv přijímáme,
vlídný pohled a stisk dlaně,
k činu sáhnem odhodlaně,
o který se odpor láme,
béřem z ruky losu číše,
tu, jež dává, tu, jež klame.

Jak jsme ztichli! V doznívání
lonských bouří je nám sladce,
pedanty jsme dnů i práce.
Marno . . . Žití se nám sklání.
Darmo, kde nit jeho končí,
maskovat dnem usmívání.

Budiž! Kouzlem zimních snění
táhne trpká vůně máty,
dojdem v stopách snů a ztráty
k Pathmu všeho utišení,
kde v sen jeden všecko splývá,
co kdy bylo, jest a není . . .

Zvony.

Faust nemoh' snésti zvonů hlas,
byl příliš synem svého věku,
jenž tradice prach s beder střás'
a přírodou chtěl v každý čas
jen promlouvati ku člověku.

Slet' s výší nebes zvonů zvuk
pln mystických a cizích vděků,
být balsam v náplň lidských muk;
tak vážný Pan a smavý Puk
přec nemluvili ku člověku.

Však zvonů hlas již s námi srost',
svět stopil v tonů mocnou řeku,
ba v záhrobí až stal se most,
a v žití trud je milý host,
jenž vždy se tulí ku člověku.

Ba v chór pohanské přírody,
do živlů jásotu i vzteku
zvon mluví písní lahody,
paianem svaté svobody,
v němž Bůh se sklání ke člověku.

Rispetti časného jara.

I.

Chce nebo nechce? — Vesna sama neví,
dnes láká sluncem, zítra mračny straší,
a v prškách sněhu sype nám své hněvy
a všecku naděj ranou přes noc plaší.

Chce nebo nechce? — Tak i láska mladá
se v srdce jarní přeháňkou vždy vkrádá.

Toť maska, pod kterou tam sjede lehce
a brzy zvíš sám, zdali chce neb nechce.

II.

Jde Vesna krajem, dívka usmívavá,
kde jaký vidí keř, se k němu shýbá,
tak střemše, hlohu, čilimníku, tráva
kol kterých bují, první květy vlíbá.

Ó nediv se, že umí to tak skočně,
vždyť stejně dělá to a každoročně;

My sotva jednou kvetem' v celém žití,
jak můžem' v lásce dovední tak býti?

III.

Fialky šedinám? — to žert byl děcka,
leč přijmu je, jsou z ruky mojí dcerky,
a celkem vzato, moudrost je v tom všecka,
jsouť nad laur šedin nejvhodnější šperky.

Laur láká, jak se za ním básník honí!
Když má jej, pozná, kterak trpce voní.

Fialka skromně dýše jen a v taji,
sny mládí v jejím dechu přilétají.

Vánoční.

Jak praská to v kamnech vesele!
Plá v koutě tmou stromeček dětí,
my staří naň zříme již nesměle,
dny zašlé vzpomínkou letí . . .

Na staré vzpomínám pastýře,
jak dárky k Bethlemu nesli,
na zaváté chaloupek vikýře,
okna, kam květy mráz kreslí.

Zní v dálce rolniček ozvěna,
pláň bílá je, zavátá, šírá . . .
Má duše cítí, že blažená
jest prostá jen naivní víra.

Most a píseň.

Na nábřeží jsem stál,
zřel v práce shon a ruch,
z vln zvolna vyrůstal
oblouků mostních kruh.

A kladiv třesk a spád
až k sluchu mému zněl,
já viděl chodců chvat
a každý za svým spěl.

V te vřavy shon a křeč,
v ruch, jenž se v před jen hnal,
jak sprostý zahaleč
já sobě připadal.

V tom boji o život,
v těch paží zdvih a vzmach,
mne pálil cizí pot,
do tváře hnal mi nach.

Ač v omluvu mi být
snad mohlo, v nitru mém
že probouzel se cit
rhytmickým úderem;

Že z tísně mojich dum
myšlenka v zápase
dávala výhost snům
a vtělit chtěla se.

Však sám se ptám, co jest
byť píseň nejkrasší,
jež třeba k výši hvězd
nám ducha unáší?

Čím z práce té je kvas,
v to žití hossana,
v němž silný, velký hlas
hřmí z noci do rána?

Nechť srdce žhavý vzlyk
zanikne v ruchu tom
jak slabý, ptačí vzlyk
ve kladiv třesk a hrom:

Chví žití nad strží
se o svou budoucnost,
zda aspoň vydrží,
jak tento nový most?

Ó, jenž tu kolem jdeš,
zda přečteš píseň mou,
i ona most je též
nad mlh a hlubin tmou,

Po kterém v ples i žel
si chodí duše vstříc . . .
Já, mostu stavitel,
jsem nerděl se již víc . . .

Své dceři v létě 1903.

Neznámá brána se ti otevírá.
Je za ní Život, Naděj, Štěstí, Víra,
svět Illusí, jež bublinami hrají,
v něž duhy vidin reflexy své tkají,
jdeš jako v Miltonově velké básni
po louce Andělové světlořasní,
co vnímáš, div je, a co lokáš, vůně.
Tvé srdce jásá, touží, plesá, stůně
a ze všeho, co skryto na dně hostí,
tká ono pevné vlákno Budoucnosti,
na kterém visí všecko, co zvem' bytí.

Ó, vychyl v dno tu zázračnou číš žití!

Cestou kol kostnice v Sedlci.

Ve smavý kraj vždy svěží Polabiny
se šklebí náhle mrtvých šerý dům.
Na jas a záři padnou černé stíny
a stlumí zpěv letící k nebesům!
Jen oknem nahledneš a kosti, hnáty . . .
Do žáru června hrobu šlehne chlad,
chceš spěchat dál, děs okřídlí tvé paty,
však v srdci ztlumeně to slyšíš lkát:
Klid! Klid! — Leč jaký, hluboký a svatý!

Jelen samotář.

Již dávno slunce za horou,
mdlý odlesk jeho jen
se táhnul ještě oborou,
mdle zlatil keř i kmen.

My pomalu šli, v keřích tmám
v tvář šlehla mroucí zář,
z podrostu vyšel proti nám
v tom jelen samotář.

Bez laně on, bez družiny
sám v hrdém smutku šel,
nad nízký podrost houštiny
skráň k světlu povznášel.

Jak plným douškem by je pil,
než zhasne docela,
svou silhuetu smutnou ryl
v nebesa setmělá.

Sem tam se ledabyle shýb'
pod podemletý břeh,
kde s hnědým kloboučkem si hřib
do trávy sed' a v mech.

Nás desaterák hrdý však
si nepovšimnul blíž,
nám zdálo se, že mizí v mrak
jak strání stoupal výš.

Hvozd pomalu se ztrácel v tmách,
já musil přemýšlet
o samotářích, v myšlenkách
jimž divně zhořkl svět,

Již zavřeli si ve ňadrech
poslední citu zář,
jdou sami v žití jako v snech
jak jelen samotář . . .

Přírodě.

Mnohou hrdou hymnu tvojí
odvěké jsem kráse pěl;
dnes jen něm a dojat skláním
se k tvým skráním,
píseň — slzou v oku stojí,
pouze jedna kalná krůpěj,
kde dřív plný pohár vřel.

Kéž by aspoň píseň tato,
nemohu-li dát ti víc,
jak ta rosná krůpěj byla,
která snila
přes noc v květu a teď zlato
ozářená na vteřinu
patří v smrt svou — slunci vstříc!

Pod kvetoucím stromem.

Před divem, kterým jest
kvetoucí strom,
ve tříšti bílých hvězd
hrál světla lom.

Po snětích svit a svit
a běl i nach
lupenem leckde skryt
zajiskřil v tmách.

Stanul jsem udiven,
ku výši zřel,
jásot půl a půl sten
ptáček tam pěl.

Jakby chtěl vypěti
radost i ston,
zvonkům jak v objetí
fléten lkal tón.

V té zvuků dvojici
celý svět lkal,
v pocitů směsici
dojat jsem stál.

Vzpomínal na ten čas,
v jarní kdy vzruch
do květů snů svých třás'
písně můj duch!

A jak to dávno již,
jak strom byl jsem,
jediná květů tíž
na pospas všem.

Tenkrát jsem v zkvetlý sad
hrdý moh' vjít,
cítit se stromů brat,
kvést s nimi, žít.

Vše, co mi život dal,
v tom vidím dnes:
Svědkem stát opodál
vždy v cizích ples.

Dětský výlet.

Jaký to hlomoz pod oknem
tak časně zaznívá z rána?
Sotva se slunečním paprskem
rozlétla dne zlatá brána?

Vyskočím z lože udiven
a ospalé mnu si oči,
zda je to bdění, či je to sen,
co dole as muj zrak zočí?

Zbloudil tlum motýlů bělostných
na dlažbu kamennou města?
Však rázem hlasů hovor a smích
domněnku mou ze lži trestá.

To dětí zástup jest veselý,
na výlet k parníku chvátá;
mé oči posavad nezřely
té záře, lesku a zlata!

Ba všecko jak z dětských úsměvů
v nejkrasší světlo je stkáno
a je mi též vesele, do zpěvu —
začíná pěkně mi ráno . .

Z těch tváří co dýše svěžesti,
co odvahy, víry a blaha!
Co stáří těžko je unésti,
dlaň dětská po tom, hle, sahá!

Zrak dětský nevidí propasti
od ručky ke stromu plodu.
Zřím k dětem dojat pln účasti,
zřím na nebe, zemi i vodu.

Ó děti, užijte všeho jen,
váš smích a hlahol tak známý
já budu slyšeti celý den,
jenž ráno hned vyzlacen vámi!

Ucítím, krásný posud je svět,
pokavad ptáci v něm pějí,
a třpytí se pažit a voní květ
a děti se vesele smějí!

Květiny z podsvětí

Na kosmatých když prsech svého muže
se probudila Persefona v Hadu,
na říze svojí zřela bledé růže
i vzpomínala . . . plnou jejich vnadu
v údolí Enny tenkrát natrhala,
když cizí moc ji do podsvětí srvala.

Tam byly plné, rudě plápolavé,
zde bledé jsou, jen oněch rudých stíny;
snad vzaly barvu jim ty slzy žhavé,
jež přes ně tekly, černé prohlubiny
když nad ní poprv zavřely se v hřmění
na březích lkání, muk a utrpení?

I vzala bledé růže chvějnou dlaní,
v svých ňader skrýš je pro vždy uzavřela,
by v Hadu tmách, ve smutném objímání
Eróta podsvětí přec kouzlo měla
a upomínku země věčně svěží,
na které plné slunce bohů leží . . .

Ó chvíle blaha zažitého kdysi,
zda nejste jak ty růže Proserpiny?
Zrak s postrachem na barvách vašich visí,
jak zvolna blednou, jak je taví stíny;
jste, květy Hadu, z minulosti tůní,
jak divnou nazpět zdravíte mne vůní!

Jak bohyně vás na svých prsou držím
vy poslední, co z života mi zbylo,
než ku Erebu, k zapomnění stržím
proud strhne dravý, co kdys ve mně žilo.
Vždy bledší jste, vždy barev tlumenějších,
jak v srdce sama byste vzrostly skrejších!

Láska básníkova.

»Duhy, perly, zlato, kvítí,
známe je ta pěkná slova!«
Nechápe dav, jak vše cítí
znova láska básníkova.

Myslí si, že s bublinkami
hraje si to staré dítě,
vzlétnou, vzplanou drahokamy,
aby splaskly okamžitě.

Myslí si: Do pampelišky
lucerničky že si dýchá,
a když pýří letí s výšky,
v dlaně k tomu tleská zticha.

Myslí si, že v mosaiku
slov si skládá rytmy, rýmy,
v očí zážeh, v úsměv rtíků
kouzlí máj si v středu zimy.

Myslí, v mlžiny a mračna
že se snílek letem ztrácí,
duše nenasytná, lačná,
lehká při tom jak ti ptáci.

Myslí: k básníku se sníží,
kývne v souhlas: »pěkná slova!«
Neví však, že každé tíží
jak ta lebka Hamletova.

Nostalgie.

Odysseus po návratu
když k své Penelopě kles,
přece Kirky těžkou ztrátu
hluboko v svém srdci nes.

Návratu jej žehla naděj,
cítil v nitru žhavý pal,
ptal se sám, proč v sluji raděj
u své lásky nezůstal.

Tannhäuser do Říma přišel,
kleče kál se z hříchů svých,
hrdliček skrz žalmy slyšel
i Venušin sladký smích.

Domů umříti se řítil,
v nitru hanbu, lítost, žel,
ale v hloubi výtku cítil,
proč jen z Hörselbergu šel.

To je lásky regim starý,
v moderní jak starý čas,
dveřmi řekni ďáblu: Vari!
On se oknem vrátí zas.

Píseň.

Ty že jsi, drahá, podzimek?
Což já se po jaru ptám?
Mlha jsem, tys do ní paprsek,
ten padne a neptá se, kam.

Ten šlehne, bleskne a osvítí,
vykouzlí duhu a zář,
a člověk zas věří na kvítí,
když v andělskou tvou hledí tvář.

Ty že jsi, drahá, podzimek?
Což teprv já zima jsem!
Mne unáší půvab tvůj i tvůj vděk,
tož jaký jsem, tak mne vem!

Ó stálost mou poznáš po letech,
až budeš řádky ty číst!
V mých citech živa, dumách, snech,
tys věčně zelený list!

Setkání.

My s leckým měli jsme se setkati,
proč jen jsme dřív se nesetkali s ním?
Co růží moh' nám v žití vetkati!
Teď pozdě — způsobem tak banálním,
se setkáme s ním — někde na nádraží
neb ve vlaku již, v lázních, náhodou,
jen slovo padne, které v tom, co sráží
nás k zemi, svědčí, s jakou lahodou
znít mohlo jindy — kdysi — před lety . . .
Tu maně sáhnem do vousů a řeknem:
»Co chceš ty štěstí, my se tebe leknem
i v odlesku . . . Ach, život prokletý!«

Však ztrátu cítit — úděl poety!

Píseň.

Hnědly zvolna strom i hloží,
srdce vlastní krok již lekal,
když pod sloupem Matky Boží
dlouho na tebe jsem čekal.

Nešla jsi — dým stoupal z lesů,
starý smutek ve mně ožil,
natrhal jsem kytku vřesu
a ji na klekátko vložil.

Přijdeš-li, ji najdeš svěží,
v kalíškách nach příští zoře,
nepřijdeš-li — ať tu leží,
svědek lásky mé a hoře.

Po letech.

Známým hvozdem šel jsem.
Tisíc našich snů
kynulo mi s větví
s blahem zašlých dnů.

Polibky se dolů
s větví dívaly,
jako rajští ptáci
v duši zpívaly.

Sepjaly se v duhu,
kde ční skalní sluj,
objaly jak v rámci
drahý obraz tvůj!

Mně tak sladce bylo,
se mnou jakby šla
fialek a máty
kolem vůně mdlá . . .

V tom od panských dvorů
zazněl pávů křik,
vyzývavý, drsný,
jako pláč a vzlyk.

Prchli ptáci, dumy
padly v náruč tmám,
a já teprv cítil,
že jdu tady sám . . .

Siesta.

Nech ňader bouř se zmírnit tiše,
co pijem oba z lásky číše,
co zulíbané naše rety
se halí v kouř mé cigarety —
já cítím úkoj s výše.

Mně zdá se, veškerý ruch žití
že zastavil se u nás náhle,
jen arterií vlnobití
jak jarní deštík půdě spráhlé
se cítit v tichu duše dává,
jak s jabloně, jež květy smavá,
po lístku lístek opadává.

Nech ňader bouř se zmírnit tiše
pod mojí cigarety dýmem.
Jsou atomy teď v styku přímém
a duše k duši mluví s výše.
Svět víc nám nedá, než co máme,
to kámen, tam se všecko láme,
buď ráda, že tak dřímem.

Mám tě rád!

»Mám tě rád!« se lehce řekne.
Sama duše
v blaha tuše,
věř, se toho nezalekne.

Ale brzy každým mžikem
centem tíží tato slova,
»Mám tě rád!« — Ba, titanova
páž je cítí, hrobním víkem
zdá se býti: Mám tě rád!

Proto pouze může zníti
plně jedenkrát
»Mám tě rád!«
Pro celé však žití!

Ublížila's, lásko . . .

Ublížilas, lásko, ublížila
srdci mému, jež ti všecko dalo;
dobrý Bože, kde jest jenom síla
bolu tolik jest a síly málo.

Po horách jsem chodil celé noci,
hledal bylinu, jež všecko hojí,
jež by mohla tu palčivost zmoci
která pálí, lásko, z ruky tvoji!

Řek jsem přešel, že jich nespočítám,
nenašel jsem nikde ono kvítí,
pracně prsty zlaté klasy chytám,
zázračný květ nelze zachytiti.

Tak s tou ranou musím jít až k hrobu,
neb ji zaceliti, malá síla . . .
pták jsem, z dlaně osudu žal zobu,
ublížila's, lásko — ublížila . . .

Píseň.

Najdi mi včelu, z tisíci květů
která by ssála jen med,
a nevrazila ve vírném letu
na jeden, tající jed?

Najdi mi ptáka, po život celý
který by něhu jen pěl,
jen blaho a úkoj, až večer ztmělý
by jitra jasem se stkvěl.

Najdi mi srdce, které by všemu
vstříc neslo jen radost a smích!
A jsi-li básník, věř slovu mému,
hleď, bys co nejdříve ztich!

Nářek.

Ach, černá zem! Ach, siná zem!
Ach, srdce, uvyklé tmám!
Pokoje nikdy nebude v něm,
ať po klidu kde chci se ptám!

Sám Bůh jen ví, sám Bůh jen ví,
za jakou cenu a krev
se kupuje slední to vítězství,
ten pravý, nesmrtný zpěv!

Půl věku stár, půl věku stár,
tak mnohý zpěv zpíval jsem již,
a cítím jen pýří všech zašlých jar,
všech zašlých zim cítím jen tíž!

A dál jdu jak snem, a dál jdu jak snem,
a sám se neptám již, kam.
Ach, černá zem! Ach, siná zem!
Ach srdce, uvyklé tmám!

Píseň.

Ty půjdeš květinami,
já půjdu tříští skal;
sen jeden mezi námi
v šíř rozpne se i v dál.

A tak půjdeme stále
tím zatopeni snem,
čas, prostor nenadále
i svět nám zmizí v něm.

Pak přijde umírání . . .
Sen jako Život — byl;
a my nezvíme ani,
že šli jsme dlouhou plání
od sebe tisíce mil.

Povzdech.

Vzbouzí se v srdci starý žal,
když mohl's, proč jsi netrhal.
Jak mnohý plný nechal's džbán,
a nedovedl pít,
a krásy zjev, ač zbožňován,
jsi nechal kolem jít . . .
A jako dřív
kol ze všech niv
ti kyne mnohý bujný květ,
leč hořkostí již sprahnul ret
a radost obrací se v žal,
když mohl's, proč jsi netrhal . . .

Jarní píseň před zimou.

Vesna dala samý květ,
leto dalo plod,
padesát když přejde let,
číše je ti vhod.

Sladká číši jeseně
trvej do zimy,
vyzpíváme nadšeně
sny vše olbřímí.

Zaberem se do plodů
jak dřív do poupat,
o polibků jahodu
dovedem se rvát.

Zimy bát se? — Nevím proč,
přišla — přejde zas,
Vesna vtká jí ve vrkoč
tisíc sedmikrás.

Proto číši vesele
zvedejme jen dál,
a s ní projdem, přátelé,
žití karneval . . .

Verše.

Řádky do alba sl. M. K.

Veršů tedy, dívko snivá,
duše vaše žádostivá?
Víte, verše že jsou sítě,
myšlenka v něž, rybka, splývá,
že jsou okna, jimiž duše
básníka se v duše dívá,
hvězdy že jsou, jež vždy kmitnou,
když se dráha žití stmívá?
ptáci v paměti jsou kleci,
jichž zpěv k stáří v nitru zbývá? . . .
Kéž by přijala tak moje
vlídnost vaše dobrotivá!

Večer teprv.

Pokud hlučí denní vřava,
jeden shon a stálá práce,
neví ani přes den hlava,
co snů se tam spřádá sladce,
tiše jako ve pohádce . . .

S večerními stíny v reji,
když kol všednost uhasíná,
teprve sny přicházejí,
zní tu hudba jejich líná,
duše se tu rozpomíná . . .

Co jak letem kol ní spělo,
sotva mihnulo se chvatem,
jakby se to rozleželo,
ozývá se v srdci vzňatém,
dýchá vůní, hoří zlatem.

Postavy se k světlu hlásí,
určitě zříš jejich tahy,
minulé jdou s nimi časy,
i vše, co jsi ztratil záhy,
mnohý vlídný zjev a drahý.

V středu jich též ona kráčí,
která dříme pod pažitem,
již jsme pochovali v pláči
v puku mládí porozvitém,
v světle jde, svou dlaní skrytém.

Jde jak tichý přelud bílý,
strachem ne, spíš požehnáním,
všecky sny se za ní chýlí,
od mých letí k jejím skráním,
vstříc jdou velkým hvězdám ranním.

In memoriam.

— E. F. —

Již druhá zima po tvém hrobě kráčí,
zrud netřesk na něm poprvé,
však ti, kdo chvěli se tu loni v pláči,
zas lkají slze do krve!

Ach, kolik jesení a kolik smutků
se přes tvůj hrob a hruď nám převalí,
než uvěříme, že Jsi mrtva v skutku!
Jest věřit vždycky úskalí!

Psáno na první stránku knihy »O následování Krista«.

— K. B. —

»Jho moje sladké jest!« — ta slova slyším
a nevím proč a ducha pozvédají
a jimi již se stávám lepším, tišším.

Co za mnou, zdá se zalehlou být bájí.
Svět útěchy ty malé desky kryjí
a rosu svěžesti mdlé duši tají.

Ty s vírou čteš, já četl s poesií,
leč oběma nám zkvetly jedny růže,
to věčné zbývá — nechť vše druhé míjí.

Jak bláh, kdo psal, a bláh, kdo chápat může!

Píseň.

Myšlenko, srdce v hlubině,
jsi spala řadu let,
než láskou světla na klíně
jsi tryskla v bájný květ;

Můj cite, dlouho stajený,
jak v skále kov jsi snil,
než v tisíceré ozvěny
tě osud rozvlnil.

Má bytosti, zda dnes to víš,
proč žila's tolik jar,
by život byl ti blaha číš,
a jeden něhy žár.

A ty, jež tuto píseň čteš,
zříc s vírou do nebe,
zda vytušíš, zda uhádneš,
že vše to pro tebe?

Sběratelce autografů.

Ach, tahy ruky! tahy ruky!
Ó jak to málo srdci jest . . .
Po zvěři stopa tak jde v klest,
však mizí v mechu, houštin shluky.
A jako zmizela zvěř v les,
tak srdce neznám dál je ples
i bolesti i dravé muky . . .
jen stopy zbyly — tahy ruky.

Červen.

To silné mládí v něm jest vtěleno,
již zmizely vše máje rozpaky,
jsou smysly zralé k všeho přijímání;
zvuk, barva, záře, stínů zázraky,
ples ptačích hnizd a nocí usmívání,
vše nejsladší mu padlo za věno:
po prvních polibcích jdou první objímání.

S bohem!

V loučení každém života kus
se utrhne jak ledná kra,
a roste výčitka a hnus,
jak celý život mrzká hra.

Neb sotva nabyl's, musíš již
s tím loučit se, co zval jsi svým,
v tom »s bohem« spadne celá tíž
na plec tvou tlakem olbřímým.

Neb tak jsme lidé, vteřiny
jen jedné plaché jepice,
jež letí z jara ve stíny
a těchto bývá nejvíce.

Dnes vidíš zeď a starý plot,
jež zítra vidět nebudeš,
neb v drsném boji o život
dál musíš jít a dále jdeš.

Dnes vidíš starý, nízký dům,
kde matka žije v zátiší,
a musíš dál, tu číši rtům
ti urvat sudba pospíší.

Zříš mladé štěstí dcery své
na jediný a krátký mžik
a loučení zas duši rve
v tom zrovna, co jsi šeptl: dík!

Snad vše se spřádat musí tak
a ne jak chce tvá vidina,
v sled budeš sám jak sirý vrak —
Vím, to je těcha laciná,

Že jiným se to děje též,
tím nebudu ni o krok dál,
vždy pohřebního zvonu spěž
v tvůj každý zazní ideál.

Leč cítím s každým »S Bohem buď!«
ať dáno matce, dítěti,
se ostrý trn v mou vrývá hruď
a vždy kus žití odletí.

Zdraví.

Teď jasně vidím, že ta radost celá,
o které dítě snilo, v které hýřil
hoch jarý, až mu v píseň překypěla,

Ve které kosmu paian divě vířil,
jež lásky masku nejkrásnější brala
a kterou skutky přísný život smířil,

Ať velká byla v skutku nebo malá,
že v jádru, které pozdě mudrc pravý
poznává, když mu jádro mladost vzala,

Ta celá radost byla — naše zdraví.

Odjezd mé dcery.

Ty odjíždíš — v dál unáší tě chvat.
Proč při odjezdu myslím na návrat?

Až vrátíš se zas v svitu sladších hvězd
než plají, budu myslit na odjezd.

Zda nejsem jak ten blázen, který měl
vždy lepší naděj do kopce když šel?

Než s hory dolů když mu kynul svah,
před příštím kopcem již jej schvátil strach.

Ty odjíždíš — však v domov spěcháš zas.
Mně stále jako bych tvůj slyšel hlas.

A budeš pryč a já si pomyslím,
že dobře tak, že za cílem jdeš svým.

Že ráda máš jej jak já svůj mám rád. —
Ne na tvůj odjezd — myslím na návrat.

Jarní chvíle.

Proč dojímají v klidném usmání
víc nežli léta bouřné jásání?
Proč svěží pupen, travka útlá, mladá,
květ kočičky a petrklíčů řada
na suché mezi více srdci poví
než sytý paian léta vždycky nový?
Tak dívka poví víc než zralá žena,
než krása nahá, krása zahalená.
Co teprv má se otevřít, je nové . . .

Již chápu vás, jen pojďte blíž, ó snové!

Vzdáleným.

K vám, kdož jste jednou promluvili k mému duchu
a které nepříznivý Osud zahnal v dálku,
víc než si myslíte obracím sen i tuchu
a nejvíc s vlastní sudbou zlou když svádím válku.

Vy nevíte, jak často v snění dálku měřím,
jak v posled velká s nejmenší mi v jednu splývá,
že k líné hmotě spoután jsem, jak těžko věřím
a že snad pouze proto jatá duše zpívá.

Tu tajné přání, kéž byste jen blíže byli,
se dvakrát cítí, prostoru taj duši leká,
duch křídla rozpjav změří bleskem mnohou chvíli,
vzpomínka valy nepaměti valem stéká.

Však marno, marno všecko. Nejste prostě tady,
svou mdlobu cítí duch a v té tu pravdu pozná,
kdo měří vzdálenost jho cítí její vlády:
že nejmenší jak největší je stejně hrozná.

Notturno.

Vichr hvízdá, déšť se lije.
Znám ty zimní melodie,
v odvet srdce teskně bije,
ani psa bys nevyhnal.
Vesmír starou bolest cítí,
jež vře v kosmu vlnobití,
ze všad na tebe se řítí,
kdes jí ani nečekal.

Před živly ač dobře chráněn,
útokem jich neporaněn,
chvím se, není cit můj zhráněn
v pevný démant posavad;
upomínky řadou stinnou
z portretů mi starých kynou,
z šiku milých knih se řinou,
dorážejí odevšad.

Různé na tvář kladou masky
přátelství a mrtvé lásky,
zoufalé o život sázky,
šílený to chvat a shon,
po okapu déšť jen stéká . . .
Výčitek tak valná řeka
dme se, duch co nazpět těká,
půlnoční když bije zvon.

Ať si bije, — v prázdno vyzní!
Více marnou slávy žízní,
lidským hněvem, lidskou přízní
nedá pohnouti se duch;
ať má hruď jest jak noc chmurná,
v níž řve vichrů smečka spurná
zoufalého do notturna,
jemuž naslouchá jen Bůh!

Co život dává.

Co život dává,
tak málo jest,
prodajná sláva,
tříšť spadlých hvězd!

Půtka vždy stejná
pojmů a slov,
kolébka chvějná,
pevný jen rov.

Nahořklá číše,
než v konci kvas,
na zprahlé líše
prázdný jen klas.

Květ kalich svěží
otevře něm,
mrtvý již leží
ráno brouk v něm.

Ve snách jen hrává
ti hudba sfer:
To život dává,
takto jej ber!

Modlitba k Bohu »Mlčení«.

Kde starý, cypřišový háj se tměl,
víc torso, nežli socha bůh tam čněl
na zvětralém podstavci v stínu skal,
od věků ve vlhkém zde koutě stál.
Jun štíhlý byl, skráň májem věnčena,
však ústa trojí svorou zamčena,
a mezi zámky ještě prst svůj klad' . . .
Sem zřídka zbloudil pastýř z blízkých lad,
sem pouze cestu našli milující,
když měli si cos říci při měsíci,
neb mrtvým bylo — pevně věřili —
co uchu boha v tužbách svěřili.
On vyslech' vše, sen, dumu, vášeň, cit,
vše pochopil — a nemoh' vyzradit.
Tak strážcem, důvěrníkem stal se štěstí,
těch nejvyšších, jež může člověk snésti,
tak stal se němým zpovědníkem běd,
jež jako blaho nevypoví ret.
Jen úsměv lehký přeletěl mu tahy,
když dívka s okem plným rosné vláhy
v stín na podstavec kladla jemu květ.
Já jednu znal, ta ruce k němu vzpjala
a v tiši noční v sluch mu zašeptala:
»Mám velké štěstí skryté v hloubi duše,
to jásá tam — já usmívám se v tuše

budoucích slastí . . . Ať spí tiše tam!
Chci mlčet o něm jak ty, bože, sám!
Ať svitne den, ať v stín se uklání,
vím, v tobě má jen ono trvání;
je klenotem mým zrovna jako tvým,
miláček o něm ví, já o něm vím,
to stačí, věčný! Viď, je věčné pak . . .
Dík, bože, za to!« — Sladce přimkla zrak
a usmála se jako pod polibky
a zavzdychla: »Jen tak jest štěstí mým!«

Pak sochu boha ověnčila šípky
ten usmíval se hájem setmělým . . .

Sny.

Zděsily tě hrozní snové,
sladká duše, co jest sen?
Sny zas mohou přijít nové,
otravovat tobě den?

Jsou prý okna do budoucna
a lhou přece, nevěř všem,
modlitba tvé duše vroucná
nemůž' splacena být zlem.

Jsou prý echa minulosti . . .
O, pak věř jim ještě míň,
kroky spíš jsou zpitých hostí,
bouřících tvé duše síň.

Co se všecko přes den nezdá
v shonu žití, vzruch a vzlet
ve snu zaplane jak hvězda
noci tmou a tryská v květ.

Bledé kvítí v pařenisku
tuch a záchvěvů a dum,
v tůň se zřítí v rychlém trysku,
jak se vzneslo — nevěř snům!

Jedno vroucí políbení,
nad vše živá skutečnost
poví líp ti, co jest, není . . .
Láska jest, měj na té dost!

Podzimní ekloga.

Tak sami dva! tak sami dva!
kol holé udupané lány,
mou ruku tiše tiskla tvá.
Kraj prázdný na vše strany,
strniště v pravo, v levo též,
kdes v dálce v páře města věž,
cos jako parčík na obzoru,
v té pláni, kde stoh dělá horu.

Za stohem nízký panský dvůr,
já cítil chlévů výdech sytý,
kol hrabal zpelichaný kur;
přes nízké staveb štíty
tak divně láká stromů směs,
pár kaštanů nám zdá se les,
pod nimi v skromném stínu spolu
se tulí lavic pár a stolů.

Tam usedli jsme; do duší
nám vpadla jemná hudba tichá,
pod jabloní a pod hruší
již jeseň v nitra dýchá.
Ó, pouze jeseň zpěv ten zná,
to hudba sladká, líbezná,
půl smíru v ní, půl resignace
a do duší se vlévá sladce.

Z těch různých kolem aromat,
zde z všeho vadnoucího listí
cos volá sladce usnout, spát!
však dříve spolu čísti
tu parnou léta kroniku,
kde růží žeh, zpěv slavíků,
kde fontánu trysk, paží ovál
o lásce tolik vypravoval.

Nám vypravuje znova dál,
neb píseň ta jest věčně nová.
Já v oko tvé se zadíval
a neměl zase slova.
V poledním slunci voněl stoh,
na silnici kdes hvízdal hoch,
banální jeho hvizdot ruší
tu tichou hudbu našich duší.

Tak rovněž drsná skutečnost
se v naše sny a dumy vtírá.
Bud píseň moje vzdušný most,
jímž v duše vchází víra,
že to, co v srdcích věčné jest,
výš tíhne v oblast zářných hvězd,
se zmásti prosou žití nedá,
leč stále výš svou peruť zvedá.

Tu hořkou vůni jeseně
jsme oba zamknuli v svá nitra;
nám bylo ticho, blaženě,
mžik ovládl vše! — Co dnes a zítra?
Mou ruku pevně tiskla tvá.
Tak sami dva, tak sami dva
jsme z eklogy té v koutek ztmělý
se vlastních duší zahleděli.

Soumrak.

Oko dne se zvolna uzavírá,
stínů řasy těžce dopadají,
ruch a hlomoz, vzdech i hudba zmírá,
staré upomínky v slzách tají.

Stínů řasy těžce dopadají,
o rakev tak černé hroudy bijí,
staré upomínky v slzách tají,
duše kvílí dumnou melodií.

O rakev tak černé hroudy bijí —
do oken tak netopýři tlukou,
duše kvílí dumnou melodií,
tesknou, bolestnou a smutnozvukou.

Do oken jak netopýři tlukou,
myšlenky do bdících tepou skrání . . .
Tesknou, bolestnou i smutnozvukou
bývá každá píseň umírání.

Myšlenky tak do mých tlukou skrání . . .
Kde má síla, opora i víra?
Smutná vždy je píseň umírání . . .
Oko dne se zvolna uzavírá.

Kvítí jeseně.

To bude již jen chudé kvítí,
jak podává je listopad,
co bude ještě oku zříti,
z těch pošlapaných ze zahrad.

Pár macešek se slzou v oku,
přihořklé routy lupínek,
pár svlačců staré vrbě k boku
se pnoucích s mořem vzpomínek.

Víc jeseň nedá. Kde dřív leta
žeň hýřila, tam ledový
dech zavládne a všecko smetá
a na vše hrobem odpoví.

Květ chudý ošlapaných mezí
pln resignace, bez pýchy,
mroucímu schýlen ku vítězi,
už schýlí sám své kalichy.

Však smutný vítěz brvou nehne,
ni reflex světla nechytí,
až první sněžná závěj lehne
na ústa mu i na kvítí.

Hřbitov.

Smutných sade! — Zvadlá tráva
na pahrbcích nízkých kolem,
jakby zvolna žloutla bolem
pro ten život, jenž tam v hloubi
pomalu se rozpadává.

Cítíš sám, jak čas vše ničí,
Však z té kolem žluté trávy
— Ironie! — nový, smavý,
jarem se zas život snoubí,
v dlani samé Smrti klíčí.

Tak jsme v posled vděčnou látkou
všichni neznámému duchu;
v klidu snění, v bouře ruchu
v Smrti peň se život roubí. —
Zkoj se moudrostí tou sladkou!

Jak se to všecko stalo.

10. XI 1903.

Jak se to všecko stalo? — Kdo to ví?
Ni vlastní srdce tluk to nepoví.

Tak stalo se to jako namátkou
a skoro dnes to již mi pohádkou.

Tak malá, milá, doma zpěvný pták,
pak dívka sní s touhou do oblak,

A zítra plně v ženu rozkvětlá,
by přes noc lásky zřela do světla.

Teď odchází . . . hrsť květů v kolej cest
jen povídá: V tom celý život jest.

Jaro.

Malý stařík vyhublý a lysý
na housle hrál ulic na rozcestí,
vedle něho malé dítě stálo
s plavým vlasem jako len a s okem
pomněnkovým, v kterém celé nebe.
Stařík hrál a vybíralo dítě.

Šel jsem kolem, zřel jsem: Přišlo jaro,
přišlo k nám zas po té dlouhé zimě,
ne v tom starci, ne v těch jeho skřipkách,
ne v té skřipek smutné melodií,
však v tom děcku s dlouhým plavým vlasem
jako len a s pomněnkovým okem.

Přichází zas, jak vždy přijít musí,
letos však si hlasatelem volí
místo petrklíčů, fial, vážek,
místo skřivánků a čápů bílých,
jen to prosté dítě šumařovo.
Ale marno, ať se, jak chce kuklí,
já je poznal, je tu, je tu jaro!

V zimě.

Zimy teprv zrak můj všim' se,
jitra šer když v jizbu vnik'
a na posněžené římse
vrabčat rozléhal se křik.

Ejhle, řek' jsem, úsměch v líci,
vida tíseň jich i skok,
o mně tito nevděčníci
nevěděli celý rok.

Dobrý jsem jim teprv z nouze,
do sněhu když drobných hvězd
nasypu jim, začež pouze
ráčil jich let sem se snést.

Učiním to ku paměti
jedné bílé ručky rád,
která drobné ptačí změti
sypávala tisíckrát.

Račiž jim to k duhu jíti,
dvojnásob jim nasypám,
oč by lepší pták měl býti,
než to bývá člověk sám?

Půlnoc.

Tichým krokem půlnoc kráčí
s půlměsícem v kadeři,
dlouhý stínů lem se vláčí
za ní v ulic zášeří.

Můj krok proti ní se šine,
její tak jest duchový,
do dálky můj hlasně plyne,
ozvěna mu odpoví.

Její mystický a tichý
vrývá v duše stopu svou,
patří v sny a hledí v hříchy,
v klid i v práci tvořivou.

V tiché kroky noci pojí
drsně kroků mých se ruch,
v kontrastu té chůze dvojí
zřím, co hmota je, co duch.

Cos vzduchem chví se.

Cos vzduchem chví se . . Jen to uhádnout,
jak vyproštění by to ze všech pout,
jak básníkova první šťastná oda,
jak ve všem souzvuk, lahoda a shoda.

Cos vzduchem chví se . . . V nitru hluboce
to cítím — jsou to lidstva vánoce?
Jak rád bych uvěřil to — krb můj dýchá
a venku meluzina tiše vzdychá.

Jdou nocí andělé . . . ó, zřím jich sled,
tam hvězdy spád k chaloupce v sněhu slet',
jednomu děcku smutno na kolébce . . .
Jak svítí měsíc hedvábně a hebce!

Cos vzduchem chví se . . . V okně tkadlec mráz
své divy jižních krajů stkává zas,
zřím v palem vějíře, a v kapraď jíní,
zřím v krb a hlavou snové táhnou líní.

Znám všecky je. V mou mladost plály kdys . . .
Ó, hrdých dómů architrav i vlys!
Ó, pyšné sloupy — dnes chatrné zlomky . . .
ó, zámky větrné! — Dnes z karet domky!

A přece, přece něco zbylo tu,
co svědectvím jest lásky k životu,
co vzduchem chví se, dál se bude chvěti . . .
Rty modlitbou se třesou po paměti.

Spodní proudy.

Pokud pějí v houštině a mechu,
jistě každý naslouchá jim rád,
žití hlásají ti v sterém echu,
jde z nich hudba, úkoj, sdílný chlad;
začnou-li však v divé vášni hřmíti,
až kol otřásá se, duní zem,
děsem srdce mohou naplniti
démonickým každým úderem.

Jako v zemi tak jsou i v tvé hrudi.
Znáš je dobře — pokad pomalu
se jich tepna k písni lásky budí,
trysk jich hárá v světla opálu,
jak jsou snivé! — Ale v náhlém hřmění,
když se vzeprou, zařvou sopečné,
srdce zžhnou, až v smrti utišení
zkrotí jeho vášně zbytečné.

Co v tvém srdci, dřímá v duši davu,
srdce jednoho jest srdcem všech;
osudem co odsouzeno k tmavu,
touží k světlu, byť i v aeonech!
Jednou v posled otřese to všemi,
k hvězdám tryskne v jek a soptění,
nad puklou tak povznesli se zemí
gigantové věky pohřbení!

V neklidné noci.

Co to bylo jen v té noci?
Zbuzen, bázeň svou
nijak nemohl jsem zmoci,
stržen sudbou zlou.

Od hodiny ku hodině
hodin údery
počítal jsem — rostly v stíně
kolem příšery.

Zřel jsem vstříc jim klidným okem,
cítil — byly tu . . .
nad vidin svých proudným tokem,
plný soucitu.

K všemu kol a nejmíň k sobě,
svojim fantomům
v tvář jsem zřel, jak mrtvý v hrobě
hledí v tvář svým snům.

Cizí město kolem bylo,
na všech střechách sníh,
v průzračnou mhu vše se slilo,
jak bys v okna dých'.

Měsíc šilhal roztřepený
skrze mračen šik,
v zákampích has' bez ozvěny
větru lkavý vzlyk.

A já jako v snění ležel,
nemohl se hnout,
cítil, děs mi tělem běžel,
já zřel v každý kout.

Viděl tisíc zjevů růsti,
tisíc mizet v ráz
v bezdnou tmu, kam všecko ústí,
a mnou zachvěl mráz.

Já snít nechtěl, já chtěl spáti
nejtvrdším z všech snem,
aby se mi mohlo zdáti:
vskutku mrtev jsem!

Všecko marné, co jsem zkusil
sporem tímto zlým,
bez hnutí jsem bdíti musil,
patře v stín a dým.

V těch jsem cosi rozeznával,
fosforný jak třpyt,
očí dvou a cítil nával
krve v srdce hřmít.

Tlamu, oči sfingy hrdé,
bujný prs a spár,
zlobu v zraku, srdce tvrdé,
citů suchopár.

Ležela tam vedle prahu
jako příšera,
ssála z duše všecku vláhu,
vbita do šera.

Zdálo se mi, že jsem přišel
z dálky bez mezí,
však té potvory jsem slyšel
řinčet řetězy.

Vítězství.

Na loži středověký asketa
se svíjí v pokoření,
trn údy jeho nahé oplétá
od noci až v svit denní,
pás ostnů plný svírá zhublé boky,
slz rýhami je zdraná tvář,
tak tráví dlouhé, těžké svoje roky
ten bědný samotář.

Na kožích pardalích, kam růží sta
dlaň lásky rozházela,
kam rozkoš denně pohár uchystá
pro plná, svěží těla,
se svíjí hetera jak luna smavá,
jí zuří v ňadrech divý boj,
zas milence nadarmo očekává . . .
Jen blud a nepokoj!

V lenošce dědů starý učenec
nad foliantem sklání
ve zápasu o problém shrblou plec,
skráň vráskou zrytou v dlani.
Čas křídel svých šum nad hlavou mu ztlumí
i smrt jde k němu po špičkách,
a pravda víc se halí v závoj dumy
a uniká mu v tmách.

Z těch tří tu každý těžkým zápasem
po vítězství se spíná,
ten s hmotou, láskou ta, ten s věhlasem
se v boji chví jak třtina.
Leč kdyby vítězství chtěl zkoumat cenu,
znát opozděný, marný žal,
hádanku sfingy své by neluštěnu
rád pro vždy zanechal.

Tak po zápasech krutých athleta
když věnec olivový
se dotk' mu skrání, k poctě poeta
když pěl mu paian nový,
byl nejšťastnější, na vrcholu slávy
se octnul teprv druhý den,
když v loži svém jásajícími davy
byl mrtev nalezen.

Dětství.

Obraznosti! — Vstaň a vem
sedmimílové si boty!
Dětství táhne mojím snem,
skočíme si podle noty.

Rychle v kruhy jiných sfer,
kol hřmí fraška báje stinná,
boty jsou však plny děr,
babka obraznost je líná.

Darmo křičím: Babo, hop!
Víš, to byla zlatá doba.
S větrem šlo to přes příkop,
v ráz teď v příkopu jsme oba.

Bože, vědět, kde jest kraj,
kde by spravili mi boty,
v novou pout v ten mládí ráj,
zahrál bych si podle noty!

Devět vysokánských hor
příkře se mi staví v cestu,
devět draků chrlí mor,
když si jedu pro nevěstu.

Devaterá kolmá zeď
od toho mne sadu dělí,
volám — kdo dá odpověď?
Zámky všecky zrezavěly.

Varovný zní z vnitra hlas:
Pouze jednou sem se vchází!
(Vrátný cerber je tu čas,
slyším ho a již mne mrazí.)

»Poesie, nevěsta,
není ženou v celé žití,
hůře se nic neztrestá,
než chtít věčně s rtu jí píti.

Jednou hrad svůj otvírá
v něze, vášni, snech a touze,
potom se jen usmívá,
bolestně a hůř, jak dlouze!

Proto vari, na pochod
měj se, chlapče, s tou svou pleší,
sedmimílových pár bot
nepomůže, nepotěší!«

— Buďsi! Jednou byl jsem tam,
viděl mládí všecky divy,
obraznost čert vezmi sám,
byl to prázdný mumraj lživý!

Sedmimílových bot pár
na hřeb věším s resignací . . .
Růžná mlha zašlých jar
se tak těžce z lebky ztrácí.

V lese.

V hloubi lesa mech se chvěje,
jakby tížen tajemstvím,
ptáče ani nezapěje,
cosi jako beznaděje
vznáší se tu nade vším.

V hloubi srdce jako v lese
na dně leží těžký stín,
v tříšti snů když cosi hne se
a když písní se to vznese —
smutnílek to, nebo blín.

Nápisy na dům na vsi.

(V. Š.)

Po města vřavě — přírody jen ruch . . .
Chlad vyciť horká skráň, klid zmdlená bedra!
Ať z práce své zde pozná čilý duch,
jak byla námahou, že oddechem jest štědrá.

Dům tento Práce s Láskou vystavěly.
V něm našim dětem pučí Vesny květ.
Nám více nemůže dát život celý
než vědomí: Má hrouda je můj svět!
O kéž by zase naše děti zřely
jak dneska my z d e v svoji Vesnu zpět!

Dýchej, nivo! Hvozde, šum!
Otevři svou náruč, matko!
Vzpomínkám a sladkým snům
srdce v ústret zabuš sladko!
Buď, co zazní z oken mých,
přátel hovor, dětí smích!

Cestou.

V luzné ráje smavé Žehrazady
nes' mne oři obraznosti v let!
Saněmi hřmím, třpytný sníh kol všady,
démanty jak sval by na hromady
větru svist, až přechází mi hled.

Jenom třeba přivřít oči trochu,
bájné háje ty si vykouzlit
z »Tisíce a jedné noci«, hochu,
v rodna kraje jednotvárnou plochu
které stkáti doved' luny třpyt.

Stromy křišťály jsou ověšené,
tisíc bájných světel hraje v nich,
chumáč perel vítr v zrak ti žene,
kol to fičí, práší se a klene
v oblouky duh — všecko s větrem sníh.

Jakás bájná hora se tu zvedá,
na vrcholu démantový hrad,
světélek sto skáče — neposeda
měsíc z mračen škrabošky se zvedá,
v žeh by vzplál a dál se mlhou krad'.

Černý netvor proti mně tu funí,
jistě báje příšerný to drak,
chrlí plameny, zem kolem duní,
k hradu, v poli opálů jenž trůní,
žene se, by zhlt jej. — Ne, to vlak.

Vzdušný hrad jsou hutě v noční práci,
jako hora z plochých polí ční,
chatrčí pár níže v sníh se ztrácí,
sněhem poletují černí ptáci . . .
projel's — u chatky jsi poslední.

S věncem chvoje v topolech se kreje,
z oken drsné lání, pustý křik,
ženský pláče hlas a mužský kleje . . .
Fantastická snů mých epopeje
v domek z karet shroutila se v mžik.

Žebrák.

Mně z hlavy nejde onen starý žebrák,
Bastien Lepage jak jej namaloval:
do mošny svojí kousek chleba strká
a z vrat se šourá, přimhuřuje oči,
tvář poťouchlá, jež praví: pro den dnešní
mám již svůj krajíc, zítra ať si přijde,
co přijít chce, potopa, konec světa.

On má svůj krajíc — není více žebrák,
snad dostal jej, dost možné, že jej ukradl',
však má jej, a to v posled rozhoduje,
jej strká v mošnu, a to triumf jeho,
jest král v svých očích, ba jest ještě více,
neb má svůj krajíc pro dnešek, a basta,
ať přijde potopa i konec světa,
on má svůj krajíc, není více žebrák!

Oč všichni lepší jsme, než tento žebrák

Po vichřici.

Jak vichr bouřil celou noc dnes,
jakoby z celého světa sem snes'
na křídlech svých bolest a bídu;
to bylo úpění, štkání a vzdech,
až úzkosti mráz mi šel po zádech,
já nemohl najíti klidu.

Trpících, mroucích nářek a žal
v tom svíjel se, čemu jsem naslouchal,
v té hrozné Erebu básni,
leč sám když v taj ten vnikl jsem hloub,
pot na čele a zrak obrácen v sloup,
já v bolu tom cítil — jen vlastní.

Sloky.

Co kdy v písni tvé se chvělo,
plně to, či cize znělo,
podle doby — znělo, mřelo.

Hlavní vždycky je, co zbude;
klasobraní po všem chudé —
Člověk trpěl vždy a všude.

Jen když básník stih' to jednou,
snese, nechť se v chvíli bědnou
s kamením naň ruce zvednou . . .

Staré křivdy.

Staré křivdy leží srdce na dně,
s prstem na rtech tiše kolem spěj,
probudí se záhy dost a snadně,
bledá za nimi jde beznaděj.

Staré křivdy leží pod popelem
zašlých roků, tiše doutnají,
žár tu zaplá v srdce koutě ztmělém,
stará lítost vzlykne potají.

Staré křivdy zažranou jsou rezí
na života svěžích lupenech,
ty se lesknou — ve skvrnách smrt vězí,
schvátí svěžest, vláhu, vůně dech.

Staré křivdy laviny jsou spící
v srdce stržích — dobře hlídej hruď,
sval tam hory lásky vítězící,
jdi kol tiše, spících neprobuď!

Co jsi trpěl, čím trpěli jiní,
v nich se tají v jantaru jak hmyz,
nesmíří jich na kadeřích jiní,
starých vin kde dřímá Nemesis!

Není srdce, kde ty Erynie
nečíhají . . . Smrt jen dá jim klid,
smír svým nehtem v jejich vrásky vryje
a s ním jas a velkost Eumenid.

Vzdech.

Ach, moci jednou pochovat
vše v srdci, jak mrtví jsou,
by nemohlo to více vstát,
se nehlásit k nám tmou!

Když mrtvý spuštěn v hrobu klín
a kámen vložen naň,
víc nezvedne se v noci stín,
by štval tě, plachou laň.

Oč myšlenka tu horší jest,
oč lítost, výtky hrot,
oč uražená láska, čest
v zlém boji o život.

To mrtví jsou, již vstávají
a tlukou na rakev,
ve vzduchu hnáty mávají,
jich slyšíš do snů řev.

A nelze nový proti nim
snad život začíti,
jsou právě samy žitím tvým,
zde zbývá: umříti!

Fialce v listopadu.

(Panu E. V.)

Opozděná na záhonu
fialovým okem zříš,
na vše v úpadku a skonu,
sotva víš,
vypita že jest až ke dnu,
dřív než rukou mdlou ji zvednu,
mého žití číš.

Utrh' jsem tě, však v tom cítil,
dávno již mi nepatříš,
za ruku bych druha chytil,
kýv' mu blíž:
jeho jest, co v tobě vnadí,
on ví, co jest láska, mládí —
u mne pozdě již.

Tak tě vracím, květe zimní,
v lásky, mládí vrať se říš,
na sladších si ňadrech zdřímni,
která výš
zvedají se v blahu jemu;
sen, jejž vdech' jsem květu tvému,
raděj zapomniž!

Večer.

»Proč do včerejška s okem truchlivým
se vracíš vždy? — To včera bylo tvým.

Dnes víš to — včera jsi to nevěděl
a pustils radost — zbyl ti pouze žel.«

— »‚Však mohl jsem to včera vědět jen,
že bude mým, jak dnes to vím, mžik ten?'«

— »V tom právě spor. Však o dnešku co víš,
tvým není snad již v tom, co o něm sníš.

Tak vidíš, jak jsi sporných náhod míč,
že všecko osud jest a málo chtíč.

Dnes, včera, zítra — jeden sebeklam
si hraje s tebou — oběť jsi vždy sám.«

Nový člověk.

V bolestech se člověk rodí,
umírá též v bolestech,
mezi těmi radost chodí
po špičkách a jako v snech.

O tom neví ani sama,
jak je těžce koupena,
v jaké chmurné lidské drama
oasou jest vklíněna.

Matka trpí při porodu,
samé smrti hledí v tvář,
otec trpí v potu brodu,
nad svou prací samotář.

Zda ten první úsměv děcka
všecky trudy zaplatí?
A přec lidská moudrost všecka
roste na té souvrati.

Znikne, přejde v citů roji
okamžitě nevšímnut
jeden úsměv, však co stojí,
z tisíců, kdo jím jest hnut?

Znikne, přejde, než vzplá nový,
cesta mnohdy daleká,
často víc, než lze říc slovy,
stál on — život člověka.

Hymna atheisty.

Já nevím nic a proto nevěřím.

A přece, jdu li hvozdu zašeřím
a vidím v dál táhnoucí oblaky
a ptactva shon a vše ty zázraky,
kterými vždy nás vnadí příroda,
když cítím, není bajkou svoboda,
sen o ní aspoň přejí člověku,
byť v nedohledném chvěl se daleku,
a patřím v obilí, vřes, na keře
sám vlastní ustupuji nevěře,
sám cítím kdes tu Ducha přítomnost,
jenž strpí vše, vždyť sám jsem pouze host
na velké pláště jeho obrubě,
ať v blaho vede mne či k záhubě,
já cítím jej — ač pro mne bez jmena.

Blankytem tryskla hvězda plamenná
a znikla v hloubce nebes hvězdnatých,
zřím na sever a východ, západ, jih
a táži se: Zda jest v té směsi hvězd?
Zní z všeho odpověď: On všady jest!
Tu mně se zdá, že jest i v nitru mém.

Snad proto světu atheistou jsem.

Přijď!

Ku Eloi »přijď!« Satan pravil,
Faust ku Markétce řekl též,
Don Juan nechť již vším se znavil,
všem opakoval tuto lež.

»Přijď!« — V tom je vrchol vyplnění;
zvon vášně když svou rozchví spěž,
ba na dně nejtajnějších snění
ty tentýž zvuk »Přijď!« nalezneš.

Zapomnění.

Jako řeka, jako moře
v dumy mé se často pění
silné jak smrt zapomnění,
jako hrobní desky tíž;
lidskou radost, lidské hoře,
tuchy, zápasy a chtění,
síly vzmach a povzlet výš,
zhltí tmou, jež nezná zoře.

Velcí byli, silní byli,
jak my zrovna v mládí květu,
Ikarskému vzdáni letu
padli v moře toho plen;
kdo ví dnes, že jednou žili?
Velikých pravd jednu větu,
jediný svých duší sen
neřekli — a tmy je skryly.

Štětec, dláto, rydlo, pero,
meče švih a křepkost paží,
skutků řady, kdo je sváží,
kde jest v mramor vryta zvěst?
Padli v troucheň, stín a šero,
darmo hrobů jejich stráží
byla pověst, sláva, čest,
nových vln je spolklo stero.

Světélek pár na té hlati
na pár momentů se kmitá,
bludičkami sem tam lítá,
aby klesla brzy v hloub;
na chvíli se mnohé ztratí,
aby norce paže hbitá
v tmy se nořic, světla v sloup
výš je vznesla ve závrati.

Sluncí pár se v dálce leskne,
toužně náš k nim zrak se vzpírá,
v nich je naděj, síla, víra
pokolení budoucích;
co vše meteory bleskne,
zachví se a brzy zmírá,
zas vln šklebný slyšíš smích
v duchů dlouhé noci tesknè.

Miliony s resignací
v moře toho tmy se hrouží,
nezastesknou, nezatouží
jeden paprsk slávy pít;
blabuň vznikla, blabuň vrací
se v to moře, mûrou krouží
bláznů pár, již věčně žít
chtějí myšlenkou a prací.

Co je lepší? Kdo to poví?
Dále slepý osud kráčí,
on ví, k věčnosti kdo stačí,
nesmrtný to neví sám.
Kdo moh' říci Homérovi,
hořký chléb jenž jídal v pláči,
že se smát můž' těmto tmám
jeho laur vždy věky nový?

Zmije.

Znáš onu skálu. Julie, Romea
jsme druhdy hrobem žertovně zvali ji;
před mýtí stojí, černé sosny
za ní se zvedají starých lesů.

Tam jednou vystoup' v dumě jsem tísnivé,
jen v smutku svého pohřížen hlubinu
a bez účasti k všemu, tupě
patřil jsem do dálky . . Lesy, lesy

Se vlnou jednou táhly až k obzoru:
tu syté černí tměly se pod nohou,
dál tmavé, dál jak šedé mračno,
modravou čarou až přešly v nebe.

Den parný horkém ve vzduchu kolébal
jen lehce štíhlých borovic vrcholky,
svým ostrým stříbrem plály břízy
vzdušně se blankytem rýsujíce.

Tu náhle v nebe jako šíp z tětivy
trysk' velký ostříž ze stínu lesního,
zakroužil třikrát ostře vzduchem,
utkvěle jako bod náhle visel.

Mé oko za ním těkalo pozorně,
já hádal: jistou vidí on kořist svou,
ji s výše bystře pozoruje,
aby se bleskem v ráz na ni sřítil.

Mé oči prostor bezmezný hltaly
i ptáka, dravce, malý bod visící,
a nevěděl jsem ani při tom,
zmije že sluní se u mých nohou.

Snad na tři kroky bléskla svým krunýřem
se lesknouc v slunci, jazykem dvojklaným
si hrála, na mne stejně zřela,
jako já díval se na ostříže.

Pták číhal s výše zrovna jak v hlubině
had číhal z důli — nemaje tušení
já v středu stál jsem . . . Hrozná chvíle!
ostříží lup čím byl, já byl hadu.

Za ptákem, který ve vzduchu bez hnutí
jak tečka visel, opilý sluncem zrak
se stáčel . . . v tom syk ostrý, krátký
obrátil pozornost moji dolů:

A já zřel zmiji. Jazykem dvojklaným
si hrajíc pevně na mne se dívala,
já kovové zřel pruhy v slunci,
falešnou modří jí hráti hřbetem.

A rázem pudem záchrany uchvácen
já vrh' se střemhlav nedbaje výšky té
se skály dolů na mýtinu,
deptaje zimničně klest i kámen.

A v trysku dřív jsem nestanul, udýchán,
až za mnou celá octla se mýtina,
svých jahod nachem lákající
nadarmo oči mé polekané.

V sled, když jsem stanul, toto jsem k sobě děl:
»Jak nedůsledný člověk jest v citech svých!
Před chvílí vystupuje hvozdem,
v bolesti tupé již smrt jsem vzýval.

A jakby sama příroda uhodla
v mé nitro patříc tužbu mou nejhlubší,
do cesty poslala mi zmiji
mníc, že mám odvahu Kleopatry.

Proč neměl jsem jíť? Života silný pud
byl právě mnohem v chvíli té mocnější,
on bolest zdusil v okamihu,
k útěku okřídlil smělé paty.

Jak hravě mohlo všecko být skončeno!
Dřív než jsem tušil! Neměl jen syčeti
plaz hloupý, o lup připravil se,
svědkem se mojí stal zbabělosti.

Nechť! S čela pot jsem setřel si horečný,
pil s novou slastí blankytu oceán,
i lesů rozvlněné moře,
v které sjel s lupem svým právě ostříž.

Tak celé kouzlo života kypící
ve tváři smrti nejlíp se ocení,
tu chápeš: Život byť i nahý
nejvyšší všeho jest v světě triumf!

Jeptiška.

Vstal Kristus z mrtvých! Zbožný zvon to hlásá.
mně náhle upomínkou zrak se stměl;
to na vsi Vzkříšení jest jiná krása!
Před baldachýnem též jsem s dětmi šel;
jak vyšňořena byla veská chasa,
jak slavně kotlů hlas i pozoun zněl!
Jak dětský prozpěv: Vstalť jest! dojemný
v ples zvonů zahlaholil tajemný!

Než náves přešli jsme a k chrámu zpátky
se průvod stočil, v zástupu jsem shlíď
jeptišku mladou, tváře výraz sladký,
byl tichý úsměv, zladěn v mír a klid;
kryl štíhlé tělo habit z černé látky,
zpod bílé plachetky zrak modrý kmitˊ,
hrst zrnka růžencová propouštěla,
»Vstal této chvíle!« s ostatními pěla.

Co chtěla na vsi zde, kde se tu vzala,
já nevěděl a nevím posavad,
vím ale, že se na mne podívala,
jak okolo šla u hřbitovních vrat,
jak nevýslovná něha při tom tála
jí v oku snivém, že jsem zůstal stát,
a neviděl, kněz dává požehnání,
že upřeně jsem k ní jen zřel a na ni!

V mé duši, já to cítil, otevřely
se velké, nové světy zrakem tím,
v tom jinak děti mi i zvony pěly,
vše kol jsem viděl větším, krásnějším;
a co ty snivé oči na mne zřely,
jak zpíjel bych se všeho tajemstvím,
já cítil, jak ji zornice má zhlídla,
že rostu sám a že mi rostou křídla!

Let čtyřicet již prchlo od té doby,
však sotva s takou silou cítil jsem;
kol stezky životní jen rostou hroby,
jak cestou Apijskou jdu tich a něm;
Čas hlodá vše i upomínku drobí.
»Vstal této chvíle,« unaveným rtem
kol chrámu jda když jsem dnes zašeptal,
proč jeptišky té obraz v duši vstal?

V té celé, plné, intensivní síle
s detaily vesnického vzkříšení
zas hleděl jsem v ty měkké tahy milé,
v zrak modrý, první jiskru nadšení,
jenž v duši hocha vrhnul oné chvíle,
ač jistě toho neměl tušení,
a jak šel obraz se mnou ulic ruchem,
já tiše hovořil s ní jako s duchem:

Rci, milá sestro, v jakou asi dráhu
tě dále od těch časů život sved'?
Tys jistě stále žila v jiných blahu
a v službě té ti uvad' mládí květ.
Nad skrání chorých, mrtvých, sebevrahů
se v nemocnicích třás' tvůj bledý ret,
cos nocí v cizích mukách probděla
s tou tváří stárnoucího anděla!

Teď kdybychom stát mohli vedle sebe,
jak tenkrát, sestro, u vrat hřbitovních,
v tvé duši ještě zřel bych samé nebe,
ty na mé hlavě pouze šedin sníh;
mne mnohá lítost i stud mnohý střebe,
tak žitím neprošel jsem čist a tich,
tak život nedával jsem v cizí službu,
ni sen, ni modlitbu, ni vzdech, ni tužbu.

Kde meškáš nyní? Zdáli zvonek rána
tě vítá k matutině v šerý chrám?
Spíš pod šeříkem kdesi zakopána
a zapomněna propadla jsi tmám?
Ať živa, mrtva — budiž požehnána
za onen pohled vlídný na vsi tam,
za dnešní chvíli též, ulicí temnou
když v zpěvu: »Vstalť jest!« kráčela jsi
se mnou!

Pozdrav.

Jako jara tucha
dotkni se tě zlehýnka
pozdrav mého ducha,
tichá moje vzpomínka!

Prostý z lidu muži,
ať jsi oral dnes nebo tkal,
rád bych plnou růži
na tvůj pluh neb stav ti dal.

Dívko, se skřivánkem
která zpíváš z rána hned,
mih' bych se tvým spánkem,
zář tam hodil, lásky vznět.

Dítě u chat prahu,
vlásky tvé bych pohladil,
příští žití dráhu
v parnu tobě ochladil.

Starče poloslepý,
podél cesty žebráku,
stkáti tobě lepý
chtěl bych v snách svět zázraků.

Všem bych v pozdrav svoji
duši, srdce skytnul rád . . .
Kdo však o to stojí
já jsem zapomněl se ptát.

Ztracen.

Kdo je ztracen? — Kdo se sebe vzdává.
Pokud trochu můžeš věřit v sebe,
tvým jest úspěch, radost, naděj, sláva,
peklo vášně tvé i lásky nebe.

Bílý květ se houpá na hladině,
udiven se skláníš nad tou strží . . .
bílý, etherický v olšin stíně . . . .
Ale, jaké kořeny jej drží!

Nešťastnému příteli.

Tak se zdává, vše se spiklo
proti tobě v hrozný boj,
z lidské zloby jedu stříklo
v duše tvojí nepokoj;
vášeň, která leta spala,
přibrousila drápy své,
divoká a neurvalá
výčitkou tvé srdce rve.

Dvakrát cítíš, jak je těžká
dráha tvá z všech lidských cest,
duše chtěla býti kněžka,
sotva — otrokyní jest;
cit chtěl hymny svaté zpívat,
síly pud chtěl zle se rvát,
zatím teď se musí dívat
pádu svého do tenat.

Kdo dřív s tebou číše prázdnil,
plaše stojí opodál,
sotva řekne: On se zbláznil,
a jde za svým chlebem dál;
kdo by pomoci chtěl, nemá
moci k tomu, couvne v ráz,
ústa všech jsou v odvet němá,
cítíš, zdeptaný jsi klas.

S lacinou jít radou k tobě,
ironií skoro zní,
neníť léku proti zlobě,
jež jak balvan v cestu činí;
rozbij nohy si i hlavu,
v posled hrob tvůj bude cíl,
vezmeš slední všeho slávu,
člověk že jsi trpěl, žil.

Na vesnickém hřbitově.

Hřbitov byl heřmánku plný
a lobečku, máty a routy,
přes hrobů zčeřené vlny
kývaly vlhké mi kouty.

I v největším úpalu vedra
zde chládek, svěžest a vůně;
zde tím je příroda štědrá,
čím žití tak bolestně stůně.

Já s prašné silnice zašel
v ten oddech záhrobní říše
a vteřinu tady jsem našel,
jež smírem duchovým dýše

Já těkal přes hrobů řady,
já neznámých bratr se cítil,
kam hnul jsem se, ze všech stran všady
cíp rubáše kosmu jsem chytil.

A smuten jsem pravil: »Ó hroby,
jste jisté dědictví naše,
proč hledí k vám člověk pln mdloby,
tak nejistě, bázlivě, plaše?

Jak jinak na vás by hleděl,
vy zrcadla věčnosti kalná,
za živa kdyby zde zvěděl
vše kosmu tajemství valná!

Vy mlčíte, v zeleni svěží,
tak plny chládku a vůně,
klid má ten, ve vás kdo leží,
boj věčný, kdo nad vámi stůně!«

Hřbitov byl heřmánku plný
a lobečku, máty a routy,
můj sen táh' přes hrobů vlny,
sen otroka, jenž třese pouty!

A jedině smutnílek tmavý
s okrajem křidélek bílým
se v letu mojí tknul hlavy
a znikl zas kdes' mezi býlím.

Sám.

Nech této struny — smutek dýše z ní,
je sladká, ale v sled o hrobech zní.

A já bych tuze žil a žil bych rád,
chlad ňader chtěl bych, ne však hrobů chlad.

Chlad ruky toužím, jež by na skráň mou
se, lístek jasmínový, snesla tmou.

Tak málo to za cenu života!
Žel, v ústa hlínu cpe mi Samota.

Parte.

Co jich již mrtvých jest
kol mojí dráhy,
ubitých v půli cest,
uštvaných záhy!

Zdá se mi, zdá se mi,
mrtvých jen řadou
denně že po zemi
kroky se kladou!

Ulehneš v noci jist
snům do objetí,
nevíš, že černý list
za tebou letí.

Vstáváš a netušíš,
list je v čas tady,
otevřeš, čteš a zvíš,
hrobů že všady!

Rostou až v mračen zed . . .
Tu ptáš se maně . . .
Nečekáš odpověď,
spínáš jen dlaně!

Dvě číše.

Zda bylo to pouhou náhodou
či sen mí rozmysl kalil?
Sám v půlnoci přišel jsem v prázdný byt
a žízní týrán a roztržit
v dvě číše vína jsem nalil.

A teprve když bylo nalito,
jsem jasně omyl svůj viděl;
na druha, milenku myslil jsem snad?
Však v prvním mžiku jsem v rozpaky pad'
a za ten přehmat se styděl.

Však nalito bylo již, a dobře tak.
Což víme my, když tu žijem,
kdo vznáší se kol nás ve vzduchu?
A v žalu či radosti výbuchu
pít bude s námi, když pijem?

Snad nepřítomné milenky ret
s mým potká se v purpuru vína?
Snad soudruh, jenž zapomněl věku půl,
v též chvíli za mořem pohárem hnul
a v tom se rozpomíná?

Snad mrtvý dávno již v hrobě svém
měl jasný moment v té chvíli
a cítil jemně, kdyby živ byl,
kterak by v půlnoci se mnou pil,
veselí jak bychom byli!

Či mohu zde, samotář, věděti,
kde kdo mne vzpomněl teď právě?
Chce ťuknout si se mnou? Nuž zdráv bud,
neznám tě, bratře, leč k hrudi tvé hruď,
věř, přitisk' bych v pijácké slávě!

V zdar všemu v radosti připil bych,
ve vichřici citů tak srázné!
Ví Bůh, já z jedné jen číše jsem pil,
kdož by mi bez taje vysvětlil,
že obě v tom stály tu prázdné?

Veltruský park.

(Po třiceti letech.)

Zde bylo to — již vzpomínám,
jak pustil se čas v cval
od oněch dob, co zde jsem sám
čet' poprv Locksley-Hall.

Já na prahu stál mladých let,
vše byla tužba, vděk,
park stíny tměl se, voněl, kvet',
a tu jsem k sobě řek':

Za třicet let zas přijdu sem
a zas tu budu číst,
los jakým skutkem, jakým snem
popsal mi žití list.

A stinný park v své paměti
jsem Locksley-Hallem zval.
Dnes přišel jsem po třiceti
zas ve svůj Locksley-Hall.

Jak bylo tu, se obracím,
vše staré hledám zas,
a úžasem se potácím,
čas oba změnil nás!

Park plný stinné nádhery
dlouhými vedry spráh',
jak splihly keře veškery,
květ v kalichu měl prach!

A s dubů, s kterých splývalo
kdys mejlí v kyticích,
až brčálem svým zpívalo
v směs větví kypících,

List suchý těkal trávníkem,
v předčasný hrob on kles',
víc havranů mrak s povykem
se v mračno nepovznes'!

Neb na všecko tu prstem svým
Čas všemohoucí psal,
že nepoznal jsem, ni můj rým,
náš mládí Locksley-Hall.

U starých všech jsem stanul míst,
kde hoch kdys' verše snil
a všady jen ten sžehlý list
mi v kroku zašustil!

Tu velký pocit lítosti
se v moje srdce vdral,
když pustý zřel jsem v spráhlosti
svůj starý Locksley-Hall.

A tu jsem cítil dvojnásob
jak oběma zahrál čas,
a nechal troucheň, prázdno, hrob
a veršů vyznělých hlas.

A já zřel celou mladost svou,
jak zpět mne lákala,
pod prachu tíhou dusivou
ta hořce plakala!

»Vím, starý brachu, dobře vím,
své stáří s mojím spoj,
jaks' neměl sprahnout — lakomstvím,
když vod ti vzali zdroj.«

Tvých netykavek odkud svět
má svěžest, novou brát?
a rudbekie v zlatý květ
jak mohou takto vzplát?

Obrovských vrbic thyrsy jak
se mají u vln vznést,
vždyť kde zbyl květ — jak mrtvý zrak
u prašných civí cest!

Kde pávi táhli ve rose
chvost modrý s očí stem,
jen jedno pero lesklo se
na písku nečistém.

Bažantí domek prázdný zel
a s draky na štítech
jak odhozená hračka zřel
v polední jas i žeh.

Mars pohmožděn zle na líci
se díval tupě v dál,
žeň rudých listů v přílbici
si letem nachytal.

A jen ta sfinga u vody
svůj věčný snila sen,
a nad rulíku jahody
vzlét tetřev vyplašen.

Můj Locksley-Hall! kde břečťanu
proud halil plot i hráz,
a lijany kde s platanů
svůj travou táhly vlas!

Zda nejsem jak ten spráhlý hvozd,
se duše svojí ptám,
jejž míjí havran, míjí drozd,
jenž v slunci dumá sám?

Ó parku, tobě zdroje vod,
mně vzato mládí mé,
zda znovu v svěžest, květ i plod
se oba vrátíme?

Pod strání vlaku ostrý hvizd
se táh' jak srdcem nůž
a úzkost zela z prázdných hnizd,
děs prochvěl lesní hluš.

Ó dnové čistých radostí,
kdy života strom kvet,
ó parku můj, ó mladosti,
víc nepřijdu k vám zpět!«

Píseň o lidské bolesti.

Má píseň krátká, kratičká,
sotva jí děcko se pohýčká.

Ba hýčkám já to děcko své,
které se lidská bolest zve.

Nevíte, kde se zrodila,
kde máť ji do světa hodila?

Prchala z ráje s člověkem,
žila s ním v exilu odvěkém.

Co chce to dítě neklidné?
Jen srdce najít převlídné,

Jež s ním by bylo napořád,
je chtělo a mohlo milovat . . .

Zatím je trochu pohýčká
má píseň krátká, kratičká.

Krupěj hoře.

Upadne-li kapka hoře
v pohár štěstí vrchovatý,
nelekej se ihned ztráty,
kapkou nezkalí se moře.

Vždy jsou bozi závistiví,
nevěřící v lidské štěstí,
tož ta krůpěj hoře jesti
vhodný lék a dobrotivý.

V rovnováhu harmonicky
jediná snad srovná v tichu,
čím jsme vzlétli ve přepychu
nad výš, kam ples vzlétá lidský.

Vlídným je nám kynem spíše,
že jsme bolu děti křehké,
by nám strasti byly lehké,
sladší vzpomínek pak číše.

Po pelyňku kapce jedné
pyšněji zas hruď se zvlní,
co zrak ještě slza plní,
k objetí se paže zvedne.

Vždyť to, co nám z štěstí zbývá,
neztenčené dál je moře . . .
Proto nech tu kapku hoře,
v ocean ať volně splývá!

Píseň.

Vděčnost duše mojí,
holubice bílá,
jistě tebe v dnešní noci
navštívila . . .

Slétla k tobě tiše,
podobna jsouc mráčku,
nesouc plnou žhavou růži
ve zobáčku!

Růži vonnou, žhavou,
porosenou, svěží,
položila ti ji tam, kde
srdce leží!

Ale uvaž jednu
věc tu přetajemnou,
ač odlétla k tobě, trvá
stále se mnou!

V pustině.

Kam jsem zapad? Jaký je to kraj?
Jsem to doma? — Zpátky couvnul háj,
a jen pustá v dálku písčina
se vlnit začíná.

Místy ručejemi zryta zem,
bez trávy a květu kolkolem
na mne hledí v němém ztrnutí,
jak Věčna zívnutí.

A přec — v ňadrech mých se začal chvít
k této pusté zemi zvláštní cit,
že bych »Sestro!« z hloubi pozalkal,
»zde jsem a nejdu dál!«

Jarní píseň mrzutého.

Každý spěchá do přírody
v máje první den,
vše jest plno blaha, shody,
svět jest zlatý sen.

Nechci zpívat po Carduccim
»v mozku mém že výr,«
co je světu, čím se mučím?
Svět mi nedá mír!

Kdyby aspoň výr tam seděl,
bavil bych se s ním,
veselej bych na svět hleděl
v cigarety dým.

Ale tam, kde prázdno zívá,
prázdno jen čtyř stěn,
v hrobě kde vše odpočívá,
myšlenka, cit, sen;

Kde tlí jako spráhlé kosti
plány titanů . . .
přírody mám, lidí dosti —
doma zůstanu!

Úhor.

V moři celém rozvlněných klasů
kdysi v pravé poledne jsem šel,
znavený zrak klasných od topasů
náhle pustý úhor plevele,
chrp a divokého jetele,
vlčích máků a přesličky zřel.

Pustý tento kout byl dissonancí
v klasů zlato, v blízkost hojných žní;
motýlů a včel pár v bzučném tanci
marně zastříti se snažilo
prázdno, v které slunce pražilo;
horkým vzduchem jen jich bzukot zní.

Co mne u srdce tak náhle bodlo?
Přede mnou můj celý život stál.
Symbol jeho posud neuhodlo
plaché srdce — teď jej vidělo,
skoro před sebou se stydělo,
v úhoru tom celý před ním plál.

Bože, jiní svážejí již vozy,
plné vozy práce dlouhých let,
a můj život úhorem dál hrozí.
Co tu mám? Jen písně, písně zřím,
citů plevel, nad nímž bzučí rým,
ale chleba zaň mi nedá svět.

Svatá pravda! — Kdo však může za to?
Beru žití los, jak nastrojen,
ať si nechá soused svoje zlato,
mně můj úhor trav a plevele,
chrp a divokého jetele
milejší jest — dál jdu spokojen.

VLAST A LIDSTVO.

Frant. Ladislavu Riegrovi.

Mé chyběl's písni, dlouhou ač poutí let
za Tvojí stezkou zářící kráčela,
jí v úctě vždycky dlaň se chvěla,
zahrnout vavřínu svatým listem

Skráň legendární, čelo Tvé olbříma,
jímž táhly stíny dlouhých všech zápasů,
lví snahy, orlích smělých vzmachů,
přes které kráčela zodpovědnost!

Mé chyběl's písni, ač do dnů mládí již
Tvé jméno znělo vítězným pokřikem,
kdy trhal's mocným hromem slova
s blýskavic zážehem v žárném oku

Vše černé mraky kolem se kupící,
když stékal's hradby, s Předsudkem Nenávist
jež od staletí navršily
oproti železné české lebce.

Šel's k předu smělý, v pěsti své pochodeň,
již Tchán tvůj zažeh' na blescích genia
v urn trouchni, v tříšti sarkofagů,
v popelnic střepinách mrtvých dědů,

Jež k žití vedla vznícená na hrobech
a národ celý svorně šel za Tebou . . .
Ó země byla plna růží,
zrosena nadějí v lepší doby!

A rostly bouře, soptily orkány,
břeh sypký Tobě mizíval pod nohou,
Tys vzpjal se vždycky s novou silou,
osudů vlasti Své statný kovář.

Ó tenkrát v lidu bouřícím jásotu
Tě často s chvěním viděla píseň má,
kdy s krásnou hlavou šel Jsi davy
lijavcem trofeí, athlet boží!

Však mlkla v bázni. Nad obzor vstávala
již nová mračna. Hosana jásavé
se pod Tvým oknem proměnilo
v Ukřižuj! Ukřižuj! zvykem losu.

A já Tě viděl odcházet z bojiště.
V svůj halen purpur sedraný větším byl's,
neb čistým zůstal, jak Tvá ruka.
Nejkrasší písně byl's tenkrát hoden!

Před Tebou zůstal našich snů Kanaan,
kam pevnou nohou vykročil's v mládí Svém,
kam pouští veď nás řadou roků
nezdolný věhlas Tvůj se lví silou.

A stíny rostly, večer se přiblížil,
na velkém času pozadí rýsoval
se profil kmeta ideálný,
s tíživým břemenem let i zásluh.

Vše bylo shodou, úctou a úsměvem,
zřel's dlouhých roků kypící ovoce
a v jedno velké moře lásky
ústilo žití Tvé, volná řeka.

Tak vídal jsem Tě. V žalozpěv národa
má píseň vpadá stlumeným rhytmem svým,
z všech žalů Tobě vynášejíc
půvabně zelený věčný vavřín.

Riegrova závěť.

Takto mohl Svatopluk mluvit k synům,
takto mohl před smrtí velký Jiří
vlastní krve nedbaje hovořiti,
národ jen v srdci.

Kdo smí říci: Malá že doba naše
po těch slovech dějinných desek hodných,
po tom skutku nezištné velikosti,
antické síly?

Řádky těmi hodnými v sněžném Paru
zlatem rydlo aby je neslo věkům,
v Akropoli heroů nad Vltavou
k posile vnuků;

řádky těmi, které by zníti měly
v ulic vřavu do shonu všedních bojů,
Caput regni omšenou skráň kde vznáší
před věžmi Týna,

Důkaz podán. Ideal věčně žije,
láska žije k otčině, žije víra,
s nimi vše, co za boje krušné věků
potomkům stojí.

Hrdý palác s poslední chatou českou,
denně čti ji modlitbou otec synům,
čti je znova, života tep z nich čerpej,
vědomí síly.

Snahy rozlet, plameny ryzí lásky,
kterou Velký vroucího otce slova
věrně splnil závětí touto slavně:
vítězit pomoh'!

W. W. Tomkovi ke dni 31. května 1903.

Sám nad rovy svých druhů
se zvedáš, mocný kmen,
v své práce přísném kruhu
v svět zašlý pohřížen,
v něm živ jsi duší celou,
co zim Ti chvat i jar?
Svou metu zříš jen skvělou,
k ní spěje, nejsi stár.

Jak asi Tobě bývá,
nad Prahou Svou když bdíš,
čas neslyšíš, jak splývá,
jen v zašlé doby zříš.
Oživly krovy stinné,
štít starých lomenic
jak dobrý známý kyne
Kosmovi svému vstříc.

Co vedle živých míhá
se stínů v ulic směs,
co zjevů jen se stíhá,
tu měšťák, rytíř, kněz,
tvář holá, dlouhé brady,
znáš lání jich i zpěv,
znáš všecky cíle, spády,
proč vřela kdy jim krev.

Jak v knize kapitoly
před Tebou dějin řad,
své plesy stře i boly,
svůj žár i hrobů chlad;
zní v triumfů dnech zvony
z těch pražských věží všech,
zní na poplach v bouř, shony,
kdy všecko v plamenech!

Čas letí a vše mění,
znáš nejlíp jeho spár,
kde zašlých pokolení
jest síla, vzlet a var?
Kde rány mečů pádných?
Kde louten sladký sten?
Kde úsměvy žen vnadných?
Vše zmizlo by jak sen,

Ty svaté velké snahy,
čím velký byl kdys děd,
by zapomnění záhy
v svůj strhlo vírný let;
však než vše v prach se smísí
pod hrobní desky tíž,
nad svými letopisy
bdí dějepisec již!

Když změnou vše — on trvá,
on lidstva svědomí,
on, peruť k světlu prvá,
tmy věků prolomí
a čas nechť všecko zdeptá,
nad oře podkovy,
on mohyly se zeptá
a tato odpoví.

Stín zašlé doby padá
mu v šedin svatý sníh,
však duše, ta je mladá
ve pravdy paprscích,
ta ztěžka jen a zvolna
mu z mraků vychází
přes místa smutku bolná,
přes bludů odkazy.

Tak žiješ v našem středu,
slyš jásot náš a dík!
V moderních ňader ledu
buď požárem ten mžik,
ku Vlasti, Prahy pýše,
v Tvou oslavu i zdar
když pozvedáme číše —
Ne, otče, nejsi stár!

K zahájení Výstavy v Pardubicích.

V smavém rámci svěžích niv a polí,
jimiž valí Labe vln svých proud,
sedlák líchou za svými jda voly
vlhký v stínu olšin stíhá kout,
odkud namodralý kouř se nese,
rodné chaty kde mu kyne krov,
klasů vlněním hrá, mizí v lese — — —
Nejkrasší to píseň beze slov
rodné chaty kouř! — V něm symbol tichý
jeho práce, klidu, síly, pýchy.

V mlžném věnci dálném na obzoru
posupně rys visí Kunětic,
v duchu vidí, patře na tu horu,
kol níž kavek víří na tisíc,
jak tu celá Minulost zří k němu,
dálné luhy, pluhem zrytý lán
z dob, kdy ve malebném hor svých lemu
Čech byl aspoň svojí hroudy pán,
kdy se nemusel rvát o píď každou
potem, krví ani práv svých vraždou.

Slunce spěje výš a skřivan zpívá,
Labe šumí v olšin a vrb vzdech,
mír a požehnání s výše splývá,
zlatem pláň se jiskří ve klasech.
Milý kraj teď dýše spokojeně
po urputném věků zápolu,
k slunci tulí se jak on k své ženě
tuhou dlaní plnou mozolů,
z kterých vzchází mu žeň jeho práce.
Zpívej, skřivane! — — Snít může sladce.

O čem sní as? — O těch divů čaru,
které stvořil prací lidský duch,
o sil svých vzmachu, o své krve varu,
které spoutal v přezvědů svých kruh,
o tom kouzlu, kterým urval hmotě
přírody i srdci tajný klíč,
by moh' jásat v balvanu i notě,
sepnout vzdor a rozpoutat svůj chtíč,
sní o práce svaté blahozvěsti,
kterou skutkem pohádka jest štěstí.

O čem sní as? — Vzrostlý v chaty stínu
odkázat co může dětem svým?
Nesmí chabé ruce složit v klínu,
k vrcholům kdo spěje nejvyšším!
Zloba zuří, beznaděj se cení,
pěna záště stříká vysoce,
nad ní výše v duchů zápolení
zralé kyne snahy ovoce;
kosy vzmach, smyk válce a hrot rádla,
za vším v líchu jedna naděj padla.

O čem sní as? — Zří ta léta parná,
tuhé zimy, zápas ze všech sil,
cítí, není, nemohla být marná
práce — svatý, jediný můj cíl!
Stane — zvolna utírá pot s čela,
novým dumám klesá v objetí,
tužba vzplá v něm významná a bdělá,
ovoce své práce — viděti!
Ukázat je, pochlubit se druhům,
co zde vděčí lánům svým a luhům.

Co zde vděčí síle svého ducha,
peruti co svého nadšení,
kladivu co, v železo jež buchá,
peru v bláně, dlátu v kameni,
důmyslu co jeho ve bludišti
ideou mu novou blesklo v sen,
snahy minula i tuchy příští,
zápas s hmotou duchem prozářen,
to vše jako v báji roste před ním,
netlumeno ruchem žití všedním.

Takto snil. Sen jeho dnes je skutkem.
Nuže vizte, co snes' všecko sem,
myšlenkou a snem a citů útkem,
prací tichou, dlaně mozolem!
Vše jest naše domácí a ryzí,
jak to český, labský podal pruh,
ve všem srdce tluk, chvat naší mízy,
ve všem česká myšlenka a duch,
kterak vypěstil je Východ český!
Spějte sem a vizte naše stezky!

V smavém rámci svěžích niv a polí,
jimiž Labe valí vln svých proud,
stojí, kde stál Čech, a ve hlaholy
písně jeho slyšíte to dout?
Zní to jako s nebes požehnání
šumem klasů, stenem borovic,
zlatem slunce, jež se stejně sklání
v kmeta svrasklou, v děcka smavou líc:
Co tu zříte, naše práce jesti:
My jsme dali pot a Bůh dej štěstí!

Kuň.

Jak líto mi vás, apoštolé lidstva
a svatí věštci s palmou míru v ruce,
kol hlavy s gloriolou příští slávy!
Mír hlásáte, mír chcete, člověk slyší,
a dál jde cestou barbarství a temnot,
ba začínám již skorem věřit nyní,
že v jádru zlým jest. — Co se státi mohlo
před vzpláním zory dvacátého věku,
mně za pravdu dá —

Vztyčili dva trámy
a mezi oba břevnem kladli třetí
a k břevnu připoutali mezi oba
živého koně provazy, že visel
ve vzduchu spoután. Na padesát kroků
pak stříleli doň, aby vyzkoumali,
jak působí a trhá nový náboj.
Jak zvíře třáslo se, jak tušilo by
zmar strašlivý, jak zmítalo se, rvalo
v těch tuhých řemenech — však marná snaha;
v tom vojín z pušky přitisknuté k líci
již vypálil. — Snad sám se zachvěl při tom.
Dost možná jest, že sám byl hroudy synem,
již obsluhoval po léta, že s koněm,
jak tento druhdy táhl mnohou brázdu
na lánu otců — a teď do něj střílet
na povel musí, aby dán byl důkaz,

jak řádit v srdci lidském bude náboj,
ďábelský vynález civilisace
před svitem zory dvacátého věku.
A vousáč rusý, v tom co spouště prstem
se dotýkal, jak mířil, cítil slzu,
jak horká stéká v tvář — však střelit musil
do srdce koně, jenž se chvěl a zmítal.

A houkla rána — kůň udělal přemet
v svých řemenech a dokrvácel v muce.
Však dobře mířil voják — srdce koně,
kam střela vjela, když je vyříznuli,
jen nepatrný otvor okázalo,
však zadní stranou zela hrozná rána
ve krvi černé, náboj osvědčil se,
v před vnikne jehlou, v nitru rve a trhá . . .

Jak líto mi vás, apoštolé lidstva
s kongressy míru, brožurami, hesly,
kdy do koní se střílí nejdřív zkouškou,
by líp to na lidech šlo později potom.

Jak líto mi vás. — Co tu vlastně chcete?

Poslední maska Satanova.

Vše masky zkusil již a odhodil je všecky.
To hloupé hračky jsou, vše prostředek je dětský;
jak síti by měl zlo a utrpení, bědu
a při tom stále žít ve člověčenstva středu.
Teď cestu pravou má; je chytrák jako vždycky:
z děl, pušek slyšíte chechť jeho ironický
a z bubnů víření a z armád povelů?
Pryč míru idylly! Pryč snové andělů!
Pryč dumy mudrců tak sladké a tak svěží!
Dnes zrovna na lidstvu on celou tíhou leží,
je deptá do prachu, je škrtí, rdousí, drtí,
on zloba jest a stín a děsný kuplíř Smrti,
on tvrdý beran jest, ideal každý zkácí,
a militarism dnes jest jeho inkarnací.

V sklon věku.

Vždy jednou za sto let Bůh k svému trůnu
ty všecky velké moci povolává,
kterými člověka a jeho žití
obklíčil v dlouhou cestu v tajnou metu,
již pouze on zná, nikdo smrtelníků.

I dostaví se na velký hlas Jeho
z všech končin světa moci ty a síly:
I přijde Samum, sluncem spráhlý lupič,
a přijde Zemětřas, jenž v sopkách hnízdí,
a přijde Mor, ten kočovník vždy lačný,
a přijde Nemoc, červ ten potutelný,
a v rudém plášti přijde dravý Oheň
a Povodeň a Hlad a Válka, Bída,
to stádo Smrti, naposled jež kráčí
a všemi vládne v zmar a zhoubu všeho.

A takto stojí zas před trůnem Boha
a čekají, a Bůh se vždycky zeptá:
»Sto prošlo zase let, co dělá člověk?
Jak čelí vám a jak pomáhá sobě?
Z vás koho zkrušil, potřel za sto roků?
Jdou věky tak a vás tu vidím stále,
však oko mé, jež vniká hloub až ke dnu,
vždy odkrývá, o poznání že malé
jste slabší, bezmocnější, chatrnější,
že skoro v stíny tratit se mi zdáte.

Ba sama vaše paní svrchovaná,
Smrt, ztrácí rozmar dlouhou poutí věků.
Jak stín o berlích Nemoc jen se plouží
a Války feny umírají hladem.
Mor skoro mythem jest, Povodni hráze
se zevšad tyčí vstříc, Hlad ztratil zuby;
jen ob čas v lůnu země upoutaný
zabouří Zemětřas, sta proti Ohni
se zvedá paží v jeden jeho jazyk
a člověk vozy předhoní i Samum.
Ba skoro zdá se mi, že za pár věků
vždy míň vás bude kolem trůnu mého,
že jednou sama Smrt snad přibelhá se
a klesnouc přemožena řekne: »Pane,
již na celé jest čáře vítěz člověk.
Můj herold první, Nemoc, včera podleh.
Vše zdolal člověk, já jsem sama v koncích.«
Když odmlčí se, tu Smrt odpovídá,
za všecky mluví, jak má právo k tomu:
»Jak dobře vidíš až k dnu všeho, Pane!
Ba slábne sluhů Tvojich valná četa
před člověkem, před silou jeho ducha.
Jen kdyby lásky více bylo v světě,
jak brzy byl by splněn sen tvůj velký
o volném, hrdém člověku a krásném,
jak sníl's jej v ráji, o člověku dobra
a shovívání. Ducha má již dosti
i důvtipu, žel pod vlivem jich srdce
že scvrká se mu — a tu vždy jsme pány,
vždy nová síla vjíždí v naše svaly
již chábnoucí, já bičem šlehám znova
svých sluhů údy otrlé zas k práci.
Být lásky víc, jak byl by snadno vítěz
ten prachu syn a hlíny! Často mdloba

mne chvátí již dalekou touto cestou,
že sama prosila bych, Bože, tebe,
dej lásku člověku, ať mne též zmůže,
dej k mozkům srdce víc!« . . .

Bůh zamyslí se
a neodpoví — velkým kynem ruky
vše moci zmaru propustí a zhouby,
by dál šly za svým dílem. Dole člověk
se dále rve a pomoc má tak blízko!

Hymnus.

Kdo jednou k slunci duši zved,
syt otroctví je každý hned,
ten v tom, jak pouta chřestí,
víc nemůž' najít štěstí.

Syt otroctví svá pouta rve,
kdo aspoň člověkem se zve,
leč ten, kdo v prach jej šlape,
zda, koho deptá, chápe?

Kdo člověk jest — jest boží syn,
skráň na přírody klade klín,
sluch sklání k zemi dolů
pod balvany svých bolů;

Leč oko jeho — pne se výš,
hmat — hledá srdce někde blíž,
čich — přírody se spíjí
nesmírnou harmonií!

Ó nediv se, kdo kolem jdeš
a vlídně moji píseň čteš,
že tak jsem zpitý božstvím,
sil v lidstvu skrytým množstvím,

Že jedno vím: Otroctví syt,
že pozvedám se nad blankyt,
ďas celý svět byť skoupil,
o krok bych neustoupil!

Při vypuknutí války rusko-japonské.

Kain starý, v člověku jenž dřímá,
nasycen není doposud;
v sny z dálky opět dělo hřímá,
jest vzbuzen dravčí, starý pud;
vše sladké mizí visiony,
jež rozplaskly se v bubliny,
z všech Evropy stran duní zvony
v děl echa z moří hlubiny;
jak v křečích zmítá svět se zas,
vzdán tigrům krve na pospas.

Zde bílí stojí a tam žlutí,
boj Asie to s Evropou,
na dávné vpády myslit nutí,
kdy divokých hord potopou
svět úpěl, chvěl se ve základech
na div čekaje nebeský,
kdy křesťanstvo ve starých řádech
svou pěstí držel Soběski,
neb v zástupy tisíců hlav
pod Hostýnem slet' Jaroslav.

Zda nejsou věru dnes nám k smíchu
ty všecky míru kongressy,
když z práce ducha bez ostychu
svět, kdy chce, válka vyděsí;
Proč o století zpátky celé
má člověk vržen býti zas?
Proč frasí vyzníti má směle,
co mudrců mu věštil hlas?
Což úloh vyšších není dost
pro celou lidstva budoucnost?

Hned po ruce jsou miliony
ku vraždy novým přístrojům,
leč nešťastných kdo spočte stony,
jichž kletby vzletí k nebesům?
Což není třeba — kam zrak hledne, —
tam ztišit hlad, tu zdeptat zášť?
Tam zahřát prsy matek ledné
a prostřít nad vše lásky plášť?
Do žalářů vjít, do doupat,
chléb světla s chlebem těla dát?

Což cesarů a džingischánů
dost ještě není v dějinách?
Nač zdírat lidstva starou ránu,
již trpěl Kain již, první vrah?
Ó snilkové, jak vám jest nyní,
zas mlhou zřít vám do světa,
zde kultury vše dobrodiní,
zde křesťanská je osvěta!
Či slepý odznak prokletí
též nové nese století?

Otázky marné! V nic se řítí
jak Satan lidstvu zahude,
vzplá šelem starý boj o žití
a lepším člověk nebude.
Sám vinen vším, sám nemá síly,
hráz vztyčit svému sobectví,
dřív nestane až u mohyly
se zkrvácený prapor stkví,
Kam laciná si hesla psal,
by vnukům lepším se být zdál.

Sen o ružovém sadu.

K 40. výročí Vyšší dívčí školy v Praze.

Mou hlavou sen táh' o růžovém sadu.
Tam celé moře pestrobarvých růží
se tísnilo, od poupátka, jež v nachu
se třáslo prvním pod nádechem Vesny
až k hrdé krasavici, rudou krví
jež zpívala svůj hymnus zralé kráse.

Tu růže planá prostým svojím vděkem
se stolístkou šla v zápas, růže bílá
jak bledý měsíc k ohnivější sestře
se tulila v orgii různých barev,
odstínů nebylo zde, vlastním kouzlem
jenž nezářil by jednom ve souzvuku,
lesk s barvou, tvary soupeřil a zpíval.

A silná stoupala z těch růží vůně,
ať zahrada ta stála v plném slunci,
ať stápěla se v šer a zimní mlhy,
kdo kolem šel, vždy v dálce cítil růže
a s dechem růží cítil v srdci radost,
jež vznítit může čistá pouze krása.

Ne na severu, v Širazské kdes pláni,
že stojí, musil sníti dumný chodec,
tím dechem růží okouzlený zcela.
Zřel okem duše, kterak sad se šíří
a roste, bují v dálku celou vlastí,
jsou nějak divně známé mu ty růže.

Na pusté pláni, kterou byl by život
bez těchto růží, — Bůh ví, kde se vzaly —
a jakým divem dýchají a voní —
strou něhu, půvab, ženskost, krásu, dobro,
že všecko splývá na souzvuk a hudbu,
jich všade plno — celá vlast jich sadem.

Ó bujte, růže prosté, plnokvěté!
Váš vděk i vůně z našich srdcí pučí,
tím vypěstěna, sesílena sadem,
jejž viděl jsem ve snu svém, vaše vůně
buď dechem něhy, dobra, lásky, krásy,
ať celá vlast jest jedním sadem růží!

V den tisícího výročí narození sv. Václava.

Blednou hvězdy. V úplňku sladký měsíc
v lesy patří, nehne se ani snítka,
ticho svátku příštího padá s nebes
na spící Čechy.

Náhle prudkým obloukem z davu sester
jedna slétla zářící hvězda velká,
tak že pastýř, který bděl nad Stochovem
u svého stáda,

Vzbuzen leskem ospalé mnul si oči,
patře v žasu za touto zářnou hvězdou;
tenkrát v úsvit zatroubit na lov kníže
Vratislav kázal.

Avšak nežli na hřebce neklidného
vstoupit mohl, podhradím zpráva letí:
»Sláva Bohu! Povila syna tobě
Drahomíř kněžna!«

Poslu v patách Ludmila, šťastná bába,
schází na dvůr, odkud chce vyjet kníže,
snítku dubu do země siré sází
posvátnou rukou.

»Sláva Bohu!« chvícím se praví retem.
»Jak ta haluz v mohutný strom se vzepne
časů tokem, mohutni, vnuku milý,
ku zdaru vlasti!

V bouřích vyrosť, odolej každé zlobě,
by tvým jmenem, symbolem svého žití
celý národ krýt se moh' jako štítem
do pozdních věků!«

»— Amen!« pravil stojící vedle vojín,
z lidu muž, a mohutnou paží vrazil
oštěp těžký do země k snítce dubu.
»Mohutni!« pravil,

»V bouřích vyrosť, odolej každé zlobě,
k snítce kněžny silnější stvol svůj připoj,
v odznak věčný, pro věky co má trvat,
z lidu že vzchází! . . .«

Sněť se spjala s oštěpem — divný zázrak! —
v jeden kmen, jenž pučeti začal v lístky,
žena nové haluze v šíř i v dálku,
v obra až vyspěl.

Zdráv buď věky, Stochovský starý strome!
Tisíc legend na svojich neseš větvích!
Tisíc ptáků v haluzích tobě zpívá
od věků po věk!

Zdráv buď dlouhe! Olbřímím čelem v mraky
hrdý patříš do vichřic, v sněhu závěj,
nová jara lepšího zdaru šumem
snětí svých vítej!

Zdráv buď, svatý symbole mého lidu,
jak ty pevnou v zemi té utkvěl patou,
nezdolaný útoky cizích vrahů,
zradou svých dětí,

Pevně stojí zakotven v zemi otců,
tisíc blesků po kmenu sjelo valném,
tisíc vichrů cloumalo jeho košem —
nakloněn stojí.

V tisíc nástrah tisícem odpovídá
roků slávy, velkosti, pokoření!
S tebou, strome, tisící národ slaví
výročí svoje!

Jak ti bylo kolikrát věků proudem
v těžkých dobách, o život kdy se hrálo
lidu, s kterým srostl jsi celým žitím,
barde i králi!

Jak tvé listí vesele zašumělo,
když se Václav s Radslavem utkal v půtce,
zpupných pánů pokořiv zhoubný odboj
v jednotu vlasti.

Jak tvé listí bujarou vřelo mízou
v jeho život svatý a blahodárný,
jak jsi zalkal, pod bratra když kles' rukou
na prahu chrámu;

Jak jsi slyšel kající Drahomíry
smutný nářek zoufalý, v spory knížat,
v lidu strany, v sveřepých rodů půtky,
v cizinců hordy

Stál jsi klidný, posvátný svědek věku.
Prchající zástupy viděl's Němců,
v dál jež hnalo zjevení Světce v mraku
s orlicí černou.

Viděl's Karla blaženou vládu silnou,
zažil's, kterak mohutný povstal národ,
mstíti chtěje děsnou smrt kazatele
z Bethlémské kaple.

Tenkrát z božích nejeden bojovníků
used' znaven v kořání tvoje, rosným
stínem z tvých se šinoucím hustých větví
chladě si spánky.

V hloubi však jsi kořenů svých se zachvěl,
na tvé větve havranů když slet' zástup
mrtvol spousty vétřících v dálce větrem
od Bílé Hory.

I to přestál's, století lidu spánek.
Šumíš posud v koloběh patře časů,
jak tě kdysi do země zatkla kněžna
s mužem tím z lidu.

Stojíš, zvěst dí, kořenem trojím v hloubi
pevně držíš — první z nich k Libušínu,
k Vyšehradu druhý jde, třetí sahá
do středu země.

Co tvůj národ na nové spěje dráhy,
v nové boje tuží se, světce svého,
jenž jej vodil k vítězstvím, zapomíná,
odvěký dube,

Ty šum vlídně za národ, který střežíš,
starou dědů modlitbu: »Ty jsi dědic
české země, zahynout nedej, kníže,
dětem ni vnukům!«

Na Budči.

Vás, mrtví, volám; druhdy jak Odyssev
blíž černé brány v Erebos pochmurný.
Mne obklopte tak stíny otcův,
heroů, vladařů, soudců, kněží!

Ty pukni, půdo pustého hradiště!
Sve mrtvé vydej! Budovy dřevěné,
se kupte kolem kostelíka,
jak jste zde stávaly v dávných dobách,

Kdy Spytihněva noha tu kráčela,
zde první školu budujíc národu,
by nově vsazeného kříže
ve stínu bujel zde pokrok s vírou!

A vidím v duchu velebné postavy,
jdou kolem rumů, s vlajícím vousem jdou,
za meč tu vyměněna kniha,
šedivý, starý kněz učitelem!

Jej vidím, zrak svůj povznáší k Ludmile,
jež v kynu vlídném nebeské Světice
se sklání k hochu Václavovi,
příštímu »dědici české Země«,

Jej učíc lásce, soucitu ke bratrům
a lásce k zemi, které má vládnouti,
co v šerých síních Vyšehradu
v nezkrotném srdci svém pomstu snuje

Po smrti chotě Drahomíř mohutná,
sny velké tkajíc o příští Slovanstva
a hněvná, že jí láska báby
odtrhla synáčka s ňader lvice.

Zde zatím slova padala s kněžových
úst moudrých, slova vznešených,
svatých pravd,
kterými chodcům v světa poušti
brána se otvírá v rajské Týnce.

Ó první školo pravnuků Libuše,
nechť žezlo později doby ti vyrvaly,
cos v jmena pouhém zvuku zbylo,
síly co budí vše velitelsky.

Moc staré Zvěsti velebiž písni má,
tu sílu Zkazky, která i za tisíc
let z hrobů stíny vyvolává,
pohledem na velkost učíc vnuky.

Tou silou mythu pro vždycky posvátná
vy místa pustá budete na Budči,
že novou silou z hrobů dávných
okřeje potomek doby nové,

Ta místa zří-li osvěty prvotní,
jichž pouhé jmeno svatý jest amulet,
pod prapor školy který volá
zástupy budoucích vyznavačů.

Naše vánoce.

Jen s divnym citem, svátky milé,
vás možno letos uvítat;
ne, nejsme, nejsme bližší cíle,
líp těm, kdo v hrobech mohou spát.

Vše v nejistoté vře a zmatku,
vše rozvrat jest a úpadek,
vše zápalnou jen tvoří látku,
z chaosu vstává nový věk.

Stran tisíc! — Vášním žádné hráze,
řev boje vzduch kol proniká,
vše ideály — prázdné fráse
a zvetšelé sny básníka!

Co prorocky z úst věštců znělo
a chvíli mohlo naděj vlít,
že může volné, lidské čelo
se hrdě k hvězdám povztýčit,

Že trochu proniklo již světla
i v nejtemnějších srdcí kout,
vše drsná skutečnost v ráz shnětla,
děl rachot dál zní i chřest pout!

Co chvějící se dojmy ruka
na stromku svíčky rozžehá,
do duše střelba hrůznozvuká
v sluch sněžnou plání zaléhá.

Co dětí našich tváře svěží
pod stromkem blíže k sobě lnou.
stoh mrtvol kdesi v krvi leží
pod sněhu plnou oblohou!

A lidé jsou, a stejně cítí
a musí trpět . . . Ký zde taj?
Ne; lidstva nejkrasší sny řítí
se dneškem v nic, jsou stará báj.

Neb jestli proto měl se zrodit
v jesličkách věčné Lásky Syn,
čím přišel lidstvo vysvobodit?
Čím zaplašil s čel, s duší stín?

* * *

Naslouchám v dálku. Noc je tichá.
Co může člověk? Vteřiny
to děcko? Jeho velkost, pýcha,
míč v rukou sudby nevinný!

Naslouchám v dálku. Kdesi cinká
zvuk zvonců, sněhem utlumen;
tmou příští jest. Jen upomínka
to zpívá věříc v nový den.

Kde beznaděje tma — se šeří,
a to se cítí hluboce,
duch lidský, staré dítě, věří
na příští, lepší vánoce!

* * *

Zní nový hlas: »Boj musí býti,
kam dospěti lze bez boje?
Boj, sama podstata je žití,
bez boje není úkoje!

Ba, docela jsou farizeji,
kdo hlásají zde stálý mír,
o blaha svého píď se chvějí,
jen bojem vzrůstá bohatýr!

Zde silný jako slaboch vstává,
kdos vítězí, kdos podlehne,
jen odvaha když štítem mává,
v před pochodeň si zažehne!« —

Však otázka tu vždycky zbývá,
zda v skutku slabší byl, kdo padl?
Vždy nejslabší je ten, kdo zpívá,
ten nejdřív ubit odevšad!

Což o jednoho! Ale celý
když národ v smutnou sázku dán?
Bůh ví, zda by se zastyděli
ti, kterými byl zakopán?

Ti, kteří v planém žvastu chtějí
být jeho soudci, lékaři
a v tlachu svém o beznaději
jsou štvací jeho ohaři?

* * *

Naslouchám v dálku . . . Noc je tichá,
jen zlaté hvězdy nebem jdou,
v sny lidstva míru Ježíš dýchá,
on světlo, v boj se utkal s tmou.

Zas nový důkaz, boj být musí,
i skláním hlavu mlčky již,
za jesličkami, hle, stín kusý
na zdi a zemi kreslí — kříž!

On děl: »Jej vezmi na svá bedra,
jdi dále, jak já dál a dál,
nes tíhu dne a tíhu vedra,
zde bláh, kdo věřil, pracoval!«

— To doznělo kdes v zvonků znění
a ve rolniček cinkotu,
já hleděl však již v zoři denní
a chtěl jsem vstříc jít životu!

Zář pomalu se prodírala
z tmy plné, husté, půlnoční,
co na dně duše umírala
mi slední píseň vánoční.

Já silný vstal a plnou pěstí
se v hrdé srdce uhodil:
Kdo vskutku silný, věří v štěstí,
jen silným Bůh se narodil!

Lipany.

S tísní mračen květnových, rychloletých,
plných deštů proudících v žírná pole,
s přehojnými reflexy světla, stínů
vzlétni, má písni!

Vzlétni, táhni nad českou drahou zemí,
s hnízda mračen dívej se v širé brázdy,
jež tu táhnul v Polabí pilný rolník
. k Lipanským svahům.

Mořem klasů od věků rozvlněná
žírná pláni, u srdce Čech tak blízko,
čím to, krví rudnouti že mi zdá se
černá tvá hlína?

Vidím. Chápu . . . K obzoru lnoucí lány,
cesta středem rozjeta, vzadu lesík,
zbytky dále jezírka . . . srázná rokle,
v srdci jak rána.

Ano, písni! Do této rokle valem
v úkryt mladých porostlin lstí a zradou
v léčku bratři padali zmírajíce
v krvavé řeži.

To jsi nesnil, Krchlebče, hradbu vozu
když jsi náhle opustil útěk líče,
bok v bys bratrům cválaje ku západu
vyrazil zrádně;

Co tu krve, bratrské dvakrát krve
černá vpije mateřská země obou
šiků děsných do sebe vrážejících
dvojí jak mračna!

To jsi nesnil, Prokope, s okem orla
hlasem velkým nad biblí rozevřenou,
roty všecky volaje v slední zápas
o kalich Páně!

Zřím tě v duchu, olbříme, na tvém voze!
Stojíš mezi hejtmany, kněži, hora
s lysou skrání vládnoucí menším bratrům
v řetězu vrchů.

Nestál's dlouho. Smrtící šíp již letí
v mocnou hruď tvou zabořen! . . . Klesáš s vozu
v prapor s Krista obrazem kladeš mroucí
bledou svou hlavu.

Kolem tebe vozů co překácených
v tříšti sudlic, monstrancí, zástav, mečů,
krví bratří zbrocené mrtvol plny
kupí se hory!

To jsi nesnil Roháči, ku Sionu
dav se v útěk, nesnil jsi, Čapku ze Sán,
co jich vzteklým vražděním, ne již bojem
v »Zabitých dolu«

Mrtvých zbude — synů to jedné matky,
mrtvých zbude — raněných jedné krve,
o tom, pane Menharte, nepřemýšlel's,
Kouřimských stodol

Černý dým když uprchlé dusil davy
v celých stozích, zástupech . . . v této řeži
jaké splývá veliké naučení
strašlivé vnukům:

»Čech jen Čechem přemožen býti může!
Cecha Čech jen udolá, zničí v boji,
než by v souzvuk pravici k dílu podal
rodnému bratru!«

Kříž a kalich? — Panský erb a cep selský?
Zvuky prázdné, o život když se válčí!
V těle vlastním do hloubky rýti, ovšem
vděčnější práce!

Takto velká Evropou duníc lety
v bojích hrozných myšlénky lidské volnost
hlásající epopej dobouřila
v Lipanských polích!

Jedno zbývá. Symbole vítězící!
Jak tam u Hřib mladý stál v řeži Jiří
v šiku — má již takové hříčky osud —
Naději svatá,

Stůj ty s námi v boji tom neskončeném!
Pokud Čecha nezdolá Čech a pokud
do zálohy nevláká zrada syny
jediné matky:

Není třeba postrachu, babské mdloby.
Jako vozy stojíme věrných bratrů,
jako Prokop nad biblí rozevřenou
volnosti, lásky!

EPILOG.

Parka písní.

Nejen život, píseň taky
má svou Parku přísernou,
stíhají mne její zraky
v chvíli nejvíc důvěrnou.

O myšlénku v těžkém boji
sotva zrak se ohledá,
stará, zlobná za mnou stojí,
nůžky soudu pozvedá.

Jenom nit mé přetnout písně
nežby byla dopěna,
krutě dívá se a přísně . . .
a má síla — ztracená!

Lkám jen k nebi, v losu hněvu
když se vše mi ztroskotá,
budiž Parka mojich zpěvů
též mi Parkou života!

OBSAH.

Str.

PROLOG:

Tiché kroky 9

UMĚNÍ:

Z dílny I., II. 13
Při objevení nové podobizny Dantovy v S. Maria in Porto Fuori 15
Moudrost Hafisova 17
Pokušení 19
Hold Puškinovi 20
Medusa 21
Melusina 23
P. Benetovi R. y Barrios s překladem »Atlantidy Verdaguerovy 25
Nil 26
Hyacinty 27
Sloky 28
Anuradhapura. 29
Cestou z výstavy umělecké 30
Ouvertura epopeje 31
Frederimu Mistralovi 32
Hudba 33
Julius Zeyer 36
Heraklit 38
Betty Heningsová 39
1. květen 1904 I., II. 40
Cymbál a housle 44
Romance 45
Melancholia 47
Smrt a skřivan I., II. 48
Poslání Hvězdoslavovi 50
Ign. Herrmannovi ke dni 12. srpna 1904 52
K sňatku dceři básníka 54

Str.

Bedřichu Smetanovi k odhalení jeho pomníku v Hořicích r. 1903 55
Východ měsíce 58
Poesie. 59

ŽIVOT:

Pohádky a nálady 67
Anděl života 68
Anděl Smrti 70
Kouzlo lásky 71
Nářek 73
Pohádka o lidské touze 75
Skryté bolesti 77
Nic a všecko 78
Nové jaro 79
Moderní Parky 81
Vzpominka minulosti 82
Hossanah! 83
Sloky do album 85
Předtucha 86
Osud 87
Píseň 89
Májové noci 90
Ocůny 91
Dítěti 92
Moudrost 94
Cestou kol klášterní zahrady 95
Ve snu 98
Vyznání 100
Píseň 102
Odpuštění 103
Píseň 104
Píseň 105
Píseň 106
Píseň 107
Jiná píseň 108
Slezy 109
Lípy 110
Tvé oko 111
Čardaš 113
Píseň 115

Str.

Taj lásky 116
Nenasytnost 118
Verše 119
Melancholie 120
Za těmi dveřmi 122
Hroby na jaře 124
Meditace v jeseni 125
Zvony 127
Rispetti časného jara I., II., III. 128
Vánoční 131
Most a píseň 132
Své dceři v létě 1903 135
Cestou kol kostnice v Sedlci 136
Jelen samotář 137
Přírodě 139
Pod kvetoucím stromem 140
Dětský výlet 142
Květiny z podsvětí 144
Láska básníkova 146
Nostalgie 148
Píseň 149
Setkání 150
Píseň 151
Po letech 152
Siesta 154
Mám tě rád! 155
Ublížila's, lásko 156
Píseň 157
Nářek 158
Píseň 159
Povzdech 160
Jarní píseň před zimou 161
Verše 162
Večer teprv 163
In memoriam 165
Psáno na první stránku knihy »O následování Krista« . . 166
Píseň 167
Sběratelce autografů 168
Červen 169
S Bohem! 170
Zdraví 172

Str.
Odjezd mé dcery 173
Jarní chvíle 174
Vzdáleným 175
Notturno 176
Co život dává 178
Modlitba k Bohu »Mlčení« 179
Sny 181
Podzimní ekloga 183
Soumrak 185
Kvití jeseně 186
Hřbitov 187
Jak se to všecko stalo 188
Jaro 189
V zimě 190
Půlnoc 191
Cos vzduchem chví se 192
Spodní proudy 194
V neklidné noci 195
Vítězství 198
Dětství 200
V lese 203
Nápisy na dům na vsi 204
Cestou 205
Žebrák 207
Po vichřici 208
Sloky 209
Staré křivdy 210
Vzdech 212
Fialce v listopadu 213
Večer 214
Nový člověk 215
Hymna atheisty 217
Přijď! 218
Zapomnění 219
Zmije 221
Jeptiška 224
Pozdrav 227
Ztracen 229
Nešťastnému příteli 230
Na vesnickém hřbitově 232
Sám 234

Str.

Parte 235
Dvě číše 236
Veltruský park 238
Píseň o lidské bolesti 242
Krůpěj hoře 243
Píseň 245
V pustině 246
Jarní píseň mrzutého 247
Úhor 248

VLAST A LIDSTVO:

Frant. Ladislavu Riegrovi 253
Riegrova závěť 256
W. W. Tomkovi ke dni 31. května 1903 258
K zahájení Výstavy v Pardubicích 261
Kůň 265
Poslední maska Satanova 267
V sklon věku 268
Hymnus 271
Při vypuknutí války rusko-japonské 273
Sen o růžovém sadu 276
V den tisícího výročí narození sv. Václava 278
Na Budči 283
Naše vánoce 285
Lipany 290

EPILOG:

Parka písní 294

PG
5038
F8A17
1895
díl 52

Frida, Emil Bohuslav
Souborné vydání básnických spisů

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY